

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH**

Ekonomická fakulta

Katedra účetnictví a financí

Studijní program: N 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Historie finanční správy v českobudějovickém okrese
(v jeho současných hranicích) od roku 1918
do současnosti

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Václav Boněk

Autor:

Bc. Sandra Siebenstichová

2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Sandra SIEBENSTICHOVÁ
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku
Název tématu: Historie finanční správy v Českobudějovickém okrese
(v jeho současných hranicích) od roku 1918 do současnosti
Zadávající katedra: Katedra účetnictví a financí

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Zjistit a zhodnotit organizaci finanční správy v hranicích současného českobudějovického okresu od vzniku samostatného státu do současnosti

Metodický postup:

1. Finanční správa
2. Uspořádání finanční správy v českých zemích v letech 1918-1948
3. Uspořádání finanční správy v českých zemích v letech 1949-1990
4. Uspořádání finanční správy v českých zemích v letech 1991-2010
5. Orgány finanční správy na Českobudějovicku v letech 1918-1948
6. Orgány finanční správy na Českobudějovicku v letech 1949-1990
7. Orgány finanční správy na Českobudějovicku od roku 1991 do současnosti
8. Závěr - zhodnocení současného uspořádání daňové správy v ČR

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

50 - 60 stran

Forma zpracování diplomové práce:

tištěná

Seznam odborné literatury:

Slovník veřejného práva československého, reprint, Eurolex Bohemia 2000

Starý M., a kol.: Dějiny daní a poplatků, Havlíček Brain Team, 2009

Brodesser S. a kol.: Celnictví v Československu, Naše vojsko 1982

Historie ministerstva financí, www.mfcr.cz

Sbírka zákonů, zejm. ročníky 1919, 1920, 1939, 1945, 1948, 1967, 1990, 1990

Seznamy pracovníků finanční správy, vydávané Zemským finančním ředitelstvím v letech 1930-1947

Státní ústřední archiv

Okresní archiv v Českých Budějovicích

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Václav Boněk

Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce:

1. března 2010

Termín odevzdání diplomové práce:

15. dubna 2011

prof. Ing. Magdaléna Hrabánková, CSc., prof.h.c.

děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13
370 05 České Budějovice (1)

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 1. března 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci na téma „Historie finanční správy v českobudějovickém okrese (v jeho současných hranicích) od roku 1918 do současnosti“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v plném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly, v souladu s uvedeným ustanovením zákon č. 111/1998 Sb., zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

.....

V Českých Budějovicích, 31. srpna 2011

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce panu Ing. Václavu Boňkovi za metodické vedení, odbornou pomoc a všestrannou podporu při zpracovávání této práce. Současně děkuji za obětavou spolupráci, ochotu a poskytnutí potřebných informací o finanční správě na Českobudějovicku pánům Ing. Josefu Tomečkovi, Ing. Janu Tomešovi, Ing. Václavu Michalovi, Ing. Rostislavu Němcovi a Ing. Miloslavu Vágnerovi.

OBSAH

1	ÚVOD	3
2	TEORETICKÁ ČÁST	4
2.1	Finanční správa	4
2.2	Uspořádání finanční správy v českých zemích v letech 1918 - 1948.....	13
2.2.1	Období první republiky (1918 – 1938).....	13
2.2.2	Období druhé republiky (1938 – 1939)	25
2.2.3	Období Protektorátu Čechy a Morava (1939 – 1945).....	27
2.2.4	Poválečný vývoj (1945 – 1948)	28
2.3	Uspořádání finanční správy v českých zemích v letech 1949 - 1990.....	30
2.4	Uspořádání finanční správy v českých zemích v letech 1991 - 2010.....	37
3	CÍL PRÁCE A METODIKA.....	41
4	PRAKTICKÁ ČÁST	42
4.1	Okres České Budějovice	42
4.2	Orgány finanční správy na Českobudějovicku v letech 1918 - 1948	43
4.2.1	České Budějovice	43
4.2.2	Týn nad Vltavou	55
4.2.3	Nové Hrady.....	57
4.2.4	Trhové Sviny.....	59
4.2.5	Lišov	60
4.2.6	Hluboká nad Vltavou	61
4.2.7	Šejby	61
4.2.8	Hojná Voda	62
4.2.9	Jedlice	62
4.2.10	Vyšné	62
4.3	Orgány finanční správy na Českobudějovicku v letech 1949 - 1990	63
4.4	Orgány finanční správy na Českobudějovicku v letech 1991 do současnosti	66
4.4.1	České Budějovice	66
4.4.2	Trhové Sviny.....	69

4.4.3	Týn nad Vltavou	70
4.4.4	Změny do budoucna.....	72
5	Závěr	73
6	Summary.....	77
7	Použitá literatura	79
8	Seznam obrázků.....	83
	SEZNAM PŘÍLOH.....	84

1 ÚVOD

Ačkoliv si to někteří z nás nechtějí připustit, finance jsou nedílnou a každodenní součástí našeho běžného života. Slouží především jako prostředky, jejichž hlavním účelem je materiální zajištění dalšího financování. Proto, aby bylo možné tyto prostředky shromažďovat a alokovat, je nutná existence orgánů, které budou tyto finance spravovat.

Finanční správa musela, byť v jiné podobě, existovat už od okamžiku vzniku veřejných financí. Tedy již ve starém Egyptě, Mezopotámii či antickém Řecku a Římě, stejně tak jako v keltských či slovanských Čechách.

S pojmem finanční správa se setkáváme denně, ale málokdo z nás si je vědom toho, co všechno se pod tímto pojmem skrývá a kolika změnami prošla její organizace, během necelých sta let od vzniku Československa do současnosti, než vznikly finanční orgány, jaké známe dnes.

Avšak ani dnešní organizace těchto orgánů nemůže trvat do nekonečna. Společnost se neustále vyvíjí, jsou vynalézány nové informační technologie, které šetří náš čas i peníze a zefektivňují naši práci. Vývoji a změnám se v blízké budoucnosti zřejmě nevyhne ani finanční správa. Podle nejnověji dostupných informací podalo Ministerstvo financí návrh na další změny, které se budou bezprostředně týkat právě orgánů finanční správy. Proto považuji téma diplomové práce za aktuální a za téma, které si jistě zaslouží pozornost.

Diplomová práce se zabývá historií finanční správy v současných hranicích okresu České Budějovice od roku 1918 do současnosti a jejím cílem je zjištění a zhodnocení současného uspořádání daňové správy České republiky.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 FINANČNÍ SPRÁVA

Pojem finanční správa bývá různými autory odlišně pojmán. Dle Mrkývky [1] je ve většině případů finanční správa omezována výhradně na rozpočet a získávání prostředků na finanční krytí výdajů státu. Dále však tvrdí, že na tuto definici se nelze omezovat. Pod výkon finanční správy bychom měli zahrnout i úseky veřejných příjmů a výdajů, státní pokladny, celé celnictví, dozor nad cennými papíry, investičními společnostmi a fondy, kapitálovým trhem, oblasti pojišťovnictví, úsek devizového hospodářství, bankovníctví, měny, finanční kontrolu a také správu veřejného majetku.

Finanční správa tudíž souvisí s činností správní a činnostmi finančními, do nichž řadíme alokační činnosti, tedy činnosti vedoucí ke shromažďování prostředků, činnosti distribuční a neutrální. [1]

Finanční správu lze chápat v organizačním smyslu jako systém správních úřadů vykonávajících veřejnou správu a ve funkčním pojetí jako soubor správních činností zajišťujících tvorbu materiálního základu poskytování veřejných statků (správa fiskální) a soubor správních činností zabezpečujících veřejnoprávní dohled (dozor) nad realizací finančních činností nefiskálního charakteru. [2]

Vzhledem k šíři problému finanční správy se tato diplomová práce nebude zaměřovat na všechny výše uvedené úseky finanční správy, ale pouze na oblast daňové a celní správy.

Daňová správa

Daňová správa je v současné době v České republice tvořena třístupňovou soustavou orgánů. Tuto soustavu tvoří Generální finanční ředitelství, které je podřízeno Ministerstvu financí, dále finanční ředitelství a finanční úřady, jenž dohromady tvoří územní finanční orgány. Tyto úřady byly zřízeny zákonem ČNR č. 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech, ve znění pozdějších předpisů.

Územní finanční orgány

Územní finanční orgány jsou organizačními složkami státu, jejichž úkoly plní zaměstnanci vykonávající službu ve služebním nebo pracovním poměru.

Územní finanční orgány jsou správní úřady, které vykonávají:

- a) správu daní, včetně vyhledávací činnosti,
- b) finanční kontrolu,
- c) provádějí řízení o přestupcích a jiných správních deliktech v oboru své působnosti,
- d) vykonávají kontrolu dodržování povinností stanovených zákonem o účetnictví a ukládají účetním jednotkám pokuty a povinnost odstranit protiprávní stav,
- e) vykonávají cenovou kontrolu a ukládají pokuty,
- f) z pověření ministerstva poskytují mezinárodní pomoc při správě daní a při vymáhání některých finančních pohledávek,
- g) převádějí výnosy daní, které vybírají a vymáhají a které nejsou příjmem státního rozpočtu,
- h) vykonávají dozor nad loteriemi a jinými podobnými hrami,
- i) vykonávají kontrolu
  1. dodržování povinností a zákazů při značkování a barvení vybraných minerálních olejů a při značkování některých dalších minerálních olejů,
  2. značení tabákových výrobků,

3. dodržování zákazu prodeje lihovin a tabákových výrobků,
- j) vykonávají správu odvodů za porušení rozpočtové kázně,
  - k) vykonávají kontrolu výkonu správy poplatků, které jsou příjmem státního rozpočtu, jsou-li k jejich správě věcně příslušné jiné orgány,
  - l) vybírají a vymáhají peněžité plnění, která podle tohoto zákona nebo jiného právního předpisu uložily,
  - m) přijímají a evidují splátky návratných finančních výpomocí poskytnutých Ministerstvem zemědělství v letech 1991 až 1995 včetně a případné úroky z nich vyplývající,
  - n) z pověření ministerstva přezkoumávají hospodaření krajů, hlavního města Prahy a regionálních rad regionů soudržnosti a vykonávají dozor nad přezkoumáváním hospodaření obcí, dobrovolných svazků obcí a městských částí hlavního města Prahy,
  - o) vykonávají další činnosti, stanoví-li tak jiný právní předpis. [3]

Finanční úřady

Finanční úřady jsou územně organizační jednotky pro správu daní. Jsou řízeny příslušným finančním ředitelstvím.

Činnosti, které finanční úřady vykonávají, jsou uvedeny v odstavci činností prováděných územními finančními orgány pod písmeny a), c), d), f), g), i), l), n) a o).

V současné době je na území České republiky celkem 199 finančních úřadů.

Finanční ředitelství

Vykonává svoji působnost v územním obvodu tvořeném územními obvody jím řízených finančních úřadů. Činnosti finančního ředitelství jsou následující:

- řídí finanční úřady,
- vykonávají působnost, která je uvedena v této práci v odstavci činností prováděných územními finančními orgány pod písmeny a), b), c), e), f) a n),
- přezkoumává rozhodnutí finančních úřadů vydaná ve správním řízení,
- v odůvodněných případech provádí úkony nebo dílčí řízení nebo jiné postupy, které jinak patří do pravomoci jimi řízených finančních úřadů, anebo se může na provádění těchto úkonů nebo dílčích řízení nebo jiných postupů podílet,
- zpracovává údaje získané při výkonu působnosti územních finančních orgánů ve svém územním obvodu, a to bez ohledu na původní účel shromažďování údajů,
- vykonává další činnosti, stanoví-li tak jiný právní předpis. [3]

Finančních ředitelství je v České republice celkem 8, a to Finanční ředitelství pro hlavní město Prahu, v Praze, Ústí nad Labem, v Plzni, v Českých Budějovicích, v Hradci Králové, v Brně a v Ostravě.

Generální finanční ředitelství

Generální finanční ředitelství je správním úřadem s celostátní územní působností sídlící v Praze. Řídí jej generální ředitel, který je jmenován a odvoláván ministrem financí.

Činnosti Generálního finančního ředitelství:

- podílí se na přípravě návrhů právních předpisů v oboru své působnosti,
- podílí se v oboru své působnosti na zajišťování úkolů souvisejících se sjednáváním mezinárodních smluv, s rozvojem mezistátních styků a mezinárodní spolupráce,
- podílí se na zabezpečování analytických úkolů v oboru své působnosti; spolupracuje s ministerstvem na tvorbě daňové politiky i v dalších oblastech,

- řídí finanční ředitelství,
- vykonávají působnost, která je uvedena v této práci v odstavci činností prováděných územními finančními orgány pod písmeny a), c) a n),
- přezkoumává rozhodnutí finančních ředitelství ve správním řízení,
- na základě pověření ministerstva zajišťuje úkoly ústředního kontaktního orgánu pro vzájemnou mezinárodní administrativní spolupráci se státními orgány jiných států a mezinárodními organizacemi v oblasti své působnosti, včetně mezinárodní koordinace řešení zjištěných případů daňových úniků, a vykonává působnost v této práci uvedenou v odstavci činností prováděných územními finančními orgány pod písmenem f),
- v odůvodněných případech provádí úkony nebo dílčí řízení nebo jiné postupy, které jinak patří do pravomoci jiných územních finančních orgánů, anebo se na nich může podílet,
- zpracovává údaje získané při výkonu působnosti územních finančních orgánů a vede centrální evidence, registry a statistiky nezbytné pro plnění úkolů územních finančních orgánů,
- vykonává další činnosti, stanoví-li tak právní předpis. [3]

Daně

Daň je jedním z finančněprávních institutů, které vznikly se státem, souběžně s ním se vyvíjely a přizpůsobovaly se jeho potřebám. V podmínkách současného tržního hospodářství daně slouží nejen k obstarávání finančních prostředků pro potřeby státu a samosprávy, ale zároveň mají působit na chování podniků i jednotlivých domácností s cílem odstraňovat poruchy hospodářského růstu a zabezpečovat hospodářskou rovnováhu. [4]

V některé literatuře je možné setkat se s pojmem „berně“. Původně byl tento pojem označením pro daně. Jednalo se o platby panovníkovi (státu), a to obecné zemské berně z půdy, městské berně z řemesel a z pronájmu půdy. Později se používal pro označení

přímých daní. V názvu správních orgánů spravujících přímé daně se tento pojem zachoval až do roku 1948 („berní úřad“, „berní správa“, „berní systém“). [5]

V současnosti je daň obvykle definována jako povinná, zákonem uložená platba do veřejného rozpočtu, která je neúčelová, neekvivalentní, nenávratná a která se pravidelně opakuje. Lze ji uložit pouze zákonem. Daně jsou také definovány jako neúvěrové příjmy veřejných rozpočtů. Neúvěrovými příjmy fiskálního charakteru (včetně cla a povinného pojistného na sociální zabezpečení a veřejné zdravotní pojištění) jsou též poplatky. [5]

Protože jsou prostřednictvím daní hrazeny potřeby celé společnosti, je logické, že plynou do veřejného rozpočtu, přičemž se může jednat o rozpočet státu, obce, kraje nebo státního fondu.

Daně tedy plynou do veřejných rozpočtů a nejsou v nich účelově vázány. Za zaplacenou daň neobdrží daňový subjekt žádnou konkrétní protihodnotu, čerpá však služby poskytované státem, územním správním celkem či obcí, které však nejsou ekvivalentní částce zaplacené konkrétním subjektem. [5]

Jsou produktem politiky a představují jeden z nejdůležitějších nástrojů řízení hospodářství státu. Jejich existence souvisí s využíváním všech funkcí, které v současné společnosti stát zajišťuje a které se promítají do využívání těchto funkcí ve veřejných financích. [4]

V souvislosti s tím, že jsou nástrojem hospodářské politiky státu, požaduje se od nich mnohem víc, než jen naplnit veřejné rozpočty. Moderní daně plní nebo mohou plnit celou řadu funkcí. Těmi nejdůležitějšími jsou:

- fiskální (tj. schopnost naplnit veřejný rozpočet),
- alokační (souvisí se zabezpečováním veřejných statků),
- redistribuční (tj. přerozdělovací),

- stimulační (pro podporu ekonomického růstu či motivaci ke spotřebě určitých statků),
- stabilizační (ke zmírnění výkyvů ekonomického cyklu). [6]

Celní správa

Celní orgány

Celní orgány jsou orgány státní správy (správní úřady), které vykonávají působnost v oblasti celnictví, celní politiky, celních sazeb a celní statistiky. [5]

Celní správa České republiky je bezpečnostním sborem, který zajišťuje výkon kompetencí v oblasti správy cel a některých daní, jakož i dalších svěřených nefiskálních činností ve prospěch státu i jeho občanů a je podřízena Ministerstvu financí ČR. [7]

Celními orgány jsou:

- Generální ředitelství cel,
- celní ředitelství,
- celní úřady (v současné době 54 správních úřadů pro oblast celnictví).

Generální ředitelství cel

Je správním úřadem pro oblast celnictví s celostátní působností. V jeho čele stojí generální ředitel, kterým může být pouze celník.

Činnosti Generálního ředitelství cel v oblasti finanční správy jsou následující:

- podílí se na přípravě návrhů právních předpisů v oblasti celnictví,
- řídí celní ředitelství,
- metodicky řídí i celní úřady v oblasti výkonu dohledu a kontroly, celního hodnocení, zajišťování celního a daňového dluhu, celní politiky, sazebního zařazení zboží a integrovaného tarifu, správy cel a daní, pátrání po zboží

uniklém nebo odňatém dohledu celních orgánů, správního trestání, následných kontrol, analýzy rizik, mezinárodní spolupráce, obchodu uvnitř Společenství, zabezpečování kontrolních nebo asistenčních činností a placení peněžitých plnění,

- rozhoduje o zřízení svobodného pásma nebo svobodného skladu,
- zabezpečuje sběr a zpracování údajů o zboží, kterému bylo přiděleno celně schválené určení, o vybraných výrobcích, u kterých vznikla daňová povinnost ke spotřební dani, a o obchodu uvnitř Společenství,
- zabezpečuje laboratorní zkoumání a analýzu vzorků zboží pro celní a daňové účely,
- spravuje daně v rozsahu a způsobem stanoveným právním předpisem upravujícím správu daní,
- spravuje cla v rozsahu a způsobem stanoveným právním předpisem upravujícím správu daní, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak, a převádí cla podle právních předpisů Evropských společenství,
- řídí celní úřady. [8]

Celní ředitelství

V současné době se jedná o 8 správních úřadů pro oblast celnictví sídlících v Brně, Hradci Králové, Ostravě, Praze, Olomouci, Plzni, Ústí nad Labem a v Českých Budějovicích.

Některé činnosti celních ředitelství:

- řídí celní úřady ve svém územním obvodu, s výjimkou případů, kdy je řídí Generální ředitelství cel,
- zabezpečuje ve své územní působnosti laboratorní zkoumání a analýzu vzorků zboží pro celní a daňové účely,
- rozhoduje o povolení být ručitelem pro zajištění celního a daňového dluhu soubornou jistotou, o udělení povolení,

- spravuje cla v rozsahu a způsobem stanoveným právním předpisem upravujícím správu daní, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak,
- spravuje daně v rozsahu a způsobem stanoveným právním předpisem upravujícím správu daní, aj. [8]

Celní úřady

Jsou správními úřady pro oblast celnictví. Nyní se v České republice nachází 54 celních úřadů.

Některé činnosti celních úřadů:

- provádějí dohled a kontrolu,
- rozhodují o podmínkách dočasného uskladnění zboží a schvaluje dočasný sklad,
- vyměřují a vybírají skladné,
- spravují daně v rozsahu a způsobem stanoveným právním předpisem upravujícím správu daní,
- rozhodují o určení celní hodnoty,
- povolují jednotný zápis cla a daní, aj. [8]

Clo

Clo, resp. celní poplatek, je dávka vybíraná státem při přechodu zboží přes celní hranici. Stát nebo skupina států je používá jako tzv. ochranný prostředek (aby ochránil svůj vnitřní trh před zbožím z okolních zemí), jako prostředek ekonomické formy politického boje a v neposlední řadě jako prostředek, jak získat peníze. Vybírání cla kontroluje celní správa (celní úřad) dané země a upravuje ho celní zákon. [7]

2.2 USPOŘÁDÁNÍ FINANČNÍ SPRÁVY V ČESKÝCH ZEMÍCH V LETECH 1918 – 1948

2.2.1. Období první republiky (1918 – 1938)

Československý stát oficiálně vznikl 28. října 1918. Tímto dnem byl konečně naplněn dávný sen jeho obyvatel, kteří doufali ve větší sociální spravedlnost.

Prvotním vykonavatelem státní svrchovanosti byl **Národní výbor československý**, který mimo jiné nařídil, aby veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstaly dále v platnosti a všechny samosprávné, státní a župní úřady, státní, zemské, okresní i obecní ústavy byly podřízeny Národnímu výboru a prozatím jednaly dle dosavadních zákonů. [9]

Jmenování prvních členů vlády proběhlo o dva týdny později - 14. listopadu 1918. Ministrem financí se stal představitel Národně-demokratické strany Dr. Alois Rašín a téhož dne, v Clam-Gallasově paláci v Husově třídě v Praze, zahájilo svou činnost i Ministerstvo financí. K prvním úředníkům Ministerstva patřili např. Dr. B. Vlasák, který byl ministrem financí v roce 1929 nebo Dr. K. Engliš, který pak působil v čele ministerstva v letech 1920 – 1921, 1925 – 1928 a 1929 – 1931.

Dr. Alois Rašín (1867 – 1923)

Ekonom, právník a politik. Byl členem Národního výboru československého a hrál klíčovou roli při vzniku samostatného českého státu. Od roku 1918 byl poslancem Národního shromáždění a 14. listopadu 1918 se stal i prvním ministrem financí, jímž byl do 8. července 1919. Podruhé se stal ministrem v říjnu 1922 a v této funkci setrval do konce života. Dále byl předsedou bankovního výboru Bankovního úřadu při Ministerstvu financí. V roce 1919 zavedl měnovou reformu, která vedla k vytvoření

stabilní české měny. Kladl důraz na deflační politiku a krácení státních výdajů. Dne 5. ledna 1923 byl na něho spáchán atentát, jemuž podlehl. [9]

Dr. Karel Engliš (1880 – 1961)

Ekonom, právník, filosof a politik, dále člen lidové-pokrokové strany a po roce 1918 národní demokrat a člen Národního výboru československého. Poprvé se stal ministrem financí roku 1920 a na svém postu setrval do roku 1921. Podruhé se stal ministrem v roce 1925 a byl jím až do roku 1928. Roku 1929 se do funkce vrátil a setrval v ní do roku 1931. Opakovaně stál také v čele centrální banky jako předseda bankovního výboru Bankovního úřadu při Ministerstvu financí a v letech 1934 – 1939 jako guvernér Národní banky československé. Byl ideovým odpůrcem Aloise Rašína a hlásal měnovou stabilizaci. V roce 1927 zavedl daňovou reformu, týkající se přímých daní, daňové správy a trestních ustanovení pro přímé daně. [9]

Ministerstvo financí bylo ustaveno zákonem č. 2/1918 Sb. z. a n. a navazovalo na činnost ministerstev Rakouska a Uherska. Stalo se tak nejvyšším úřadem finanční správy, jehož nejdůležitějšími činnostmi byly činnosti legislativní a normativní. Do pravomoci Ministerstva financí patřily veškeré obory státních financí, částečně i dozor nad financemi svazků územní samosprávy a nad veřejným peněžnictvím. [10]

Organizace Ministerstva financí byla tedy převzata z rakouského modelu. Členilo se na prezidium a 8 odborů, např. odbor pro rozpočet, odbor pro peněžnictví a odbor pro státní kredit, pro daně přímé, pro daně nepřímé a monopoly, cla a další. V jejich čele stáli odboroví přednostové. Tyto odbory byly dále rozděleny do 33 oddělení, které vedli ministerští radové nebo vrchní odboroví radové.

Ministerstvo mělo řadu podřízených úřadů, jejichž prostřednictvím vykonávalo státní správu. Těmito úřady byly:

- Zemská finanční ředitelství v Praze a Brně a finanční ředitelství v Opavě,
- Generální finanční ředitelství pro Slovensko (v Bratislavě),
- Hlavní finanční ředitelství v Užhorodě,

- Česká finanční prokuratura v Praze,
- Moravskoslezská finanční prokuratura v Brně,
- Ředitelství státního dluhu,
- Chemicko-technická zkušebna finanční správy,
- Ústřední státní pokladna,
- Ústřední ředitelství tabákové režie,
- Ředitelství státních loterií,
- Státní mincovna v Kremnici.

Struktura tehdejších daňových orgánů

Zemská finanční ředitelství (dále jen „ZFŘ“):

Byla úřady II. instance ve věcech přímých i nepřímých daní a podřízena Ministerstvu financí. V čele ZFŘ stál *prezident*. Byla rozdělena na odbory a oddělení, která spravovali vládní radové a finanční vrchní radové, kterým byl přidělen právnický personál.

Nejdůležitější činností ZFŘ bylo především to, že bylo odvolacím orgánem proti rozhodnutí finančních orgánů první instance. Do jeho ostatních činností pak patřila i povšechná organizační kompetence, včetně provádění dozoru nad vyměřováním daní a dávek, a dále dozoru nad všemi finančními orgány ve svém obvodu. Při ZFŘ byly zřízeny odvolací daňové komise pro daň důchodovou a všeobecnou daň výdělkovou, v čele s přednosty zemských finančních úřadů.

Působnost ZFŘ v Praze se vztahovala na celé Čechy a zůstávala pro celé období jeho činnosti téměř nezměněná.

Okresní finanční ředitelství (dále jen „OFŘ“):

OFŘ (ve Slezsku finanční inspektoráty) byla rozhodovacími úřady první instance ve všech záležitostech *nepřímých* (spotřebních) daní a monopolů. Dále byla vyšetřujícími úřady v trestním řízení týkajících se spotřebních daní a v řízení důchodkovém, kde v čele *důchodkového soudu* stál přednosta OFŘ. Jejich působnost se vždy vztahovala na 15 – 20 berních okresů (tzn. politických okresů). V Čechách jich bylo celkem 12 a na Moravě 4. Celní správa spadala do jeho pravomoci do konce roku 1927 a poté byla zákonem č. 114/1927 Sb. z. a n. a prováděcím nařízením č. 168/1927 Sb. z. a n. zřízena okrsková celní správa v rámci ZFŘ.

V Čechách byla Okresní finanční ředitelství v Čáslavi, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Chebu, Chomutově, Chrudimi, Jičíně, Liberci, Litoměřicích, Plzni, Praze a v Táboře.

Berní správy:

Berní správy vznikly z rakouských berních referátů, které v první instanci vyřizovaly agendu *přímých daní* a byly ve všech politických okresech. [10]

Po vzniku Československa bylo nutné absolutně zamezit jakémukoliv ovlivňování berní správy správou politickou, tedy úplně oddělit činnosti těchto dvou správ. K tomu došlo dne 20. března 1919 vydáním zákona č. 153/1919 Sb. z. a n., o oddělení správy finanční od správy politické, kterým byly z berních referátů vytvořeny samostatné úřady, tedy již zmíněné berní správy, jenž byly vyňaty z okresních hejtmanství a podřízeny ZFŘ. úřadů. V roce 1928 bylo v Čechách 107 berních správ, na Moravě 39 a ve Slezsku 10.

Berním správám byly, kromě oboru poplatků a přímých daní, podřízeny berní úřady, které sídlily ve většině sídel soudních okresů, tedy na jeden obvod berní správy připadaly 1 – 4 berní úřady. Dozor nad úřadováním berních správ a berních úřadů vykonávali tzv. *zemští berní inspektoři a berní lustrátoři*.

Berní úřady:

Tyto úřady byly finančními úřady výkonnými. Činnost berních úřadů v podstatě spočívala v provádění předpisů, zúčtování, vybírání a vymáhání jak přímých, tak nepřímých daní a poplatků. Jejich působnost byla částečně omezena zaváděním šekového a clearingového řízení. První náznaky se projevily počátkem 20. stol., obligatorně bylo šekové řízení zavedeno v českých zemích od r. 1920 a na Slovensku od r. 1927. V důsledku toho se staly nejprve zbytečné krajské pokladny jako pokladny pro odvody a dotace prvotních pokladen. V této funkci působily hlavní berní úřady, které byly již před převratem zrušeny. [11]

Nucené placení veškerých daní a dávek poštovním šekovým úřadem bylo zavedeno od 1. ledna 1921. Tím došlo ke zrušení placení daní v hotovosti a daně pak bylo možné platit pouze prostřednictvím poštovních (žirových) poukázek. Takovéto placení daní, či placení převodem z účtu na účet přetrvalo až do roku 1992.

Paralelně s těmito kroky bylo zahájeno rušení berních úřadů nepatrného rozsahu, poněvadž nutnost zřizovat u každého sebemenšího berního úřadu dva starší zodpovědné úředníky pro pokladniční agendu (přednostu a kontrolora) činilo při malých úřadech nepoměrně velký náklad. Od 1. ledna 1922 tak bylo zrušeno 36 malých berních úřadů v Čechách a na Moravě, čímž bylo ušetřeno přibližně 42 úředníků, 12 pomocných sil a 25 zřízenců, kteří byli předloženi k berním správám přetíženým prací. Zrušením berních úřadů a zavedením nuceného placení daní a dávek poštovním šekovým úřadem bylo umožněno přeložit od berních úřadů k berním správám asi 200 zaměstnanců. [12]

Berní úřady v sídle pražských berních správ se staly zúčtovacími odděleními berních správ. Služebně byly podřízeny zemským finančním úřadům, věcně pak berním správám a OFŘ. I po zrušení menších berních úřadů zůstalo nadále pravidlem, že se jejich působnost vztahovala na obvod soudního okresu. [11]

Úřady pro vyměřování poplatků:

Vykonávaly poplatkovou pravomoc, která do té doby příslušela OFŘ, tj. záležitosti kolků, přímých poplatků, tax, daně z obchodu s cennými papíry, daní dopravních, dávky z jízdného za osobní dopravu na drahách, dávky za úřední úkony. Na území dnešní České republiky byly tyto úřady v Praze a v Brně.

Katastrální měřické úřady a archivy katastrálních map:

Byly výkonnými úřady pro zakládání a vedení pozemkového katastru, jak pro daň pozemkovou, tak i pro pozemkové knihy. [10] Zákonem č. 177/1927 Sb. z. a n. ze dne 16. prosince 1927 byla jejich činnost nově upravena a unifikována pro celé Československo. Dle tohoto zákona patřily do činnosti katastrálních měřických úřadů práce spojené s vedením a obnovováním pozemkového katastru a práce oceňovací, vříd'ovací nebo autentifikační v obvodu jednoho nebo více berních okresů. Archivy katastrálních map byly určeny pro úschovu katastrálních operátů a pro práce jim přikázané v obvodu zemského finančního úřadu.

Katastrální měřické úřady byly zpravidla v sídlech berních správ; v Praze a Brně pak byly zřízeny archivy map katastrálních a v Praze též Ústřední správa pozemkového katastru. [9]

Celní úřady:

Původně byly úřady výkonnými, neboť zpočátku pouze vybíraly celní dávky a neměly žádnou rozhodovací moc. Řešily otázky spojené s dovozem, vývozem a průvozem zboží a také měly povinnost objevovat celní trestní činy a zahajovat důchodkové trestní řízení, popř. těmto činům zabráňovat. Od roku 1927 se dle nového celního zákona č. 114/1927 Sb. z. a n. členily celní úřady na pohraniční (přímo u celní hranice) a vnitrozemské. Oba se pak dále dělily podle svého umístění na celní úřady nádražní, přístavní a silniční a mimo ně byly ještě zřizovány odbočky celních úřadů, které sloužily k vyclívání poštovních zásilek. Celní službu prováděli celní úředníci a členové finanční stráže.

Finanční stráž: její vznik je připisován roku 1892, ve kterém došlo ke spojení dosavadní finanční a důchodkové stráže. Šlo o ozbrojenou a uniformovanou složkou finanční správy s vojenskou kázní.

Mezi úkoly finanční stráže patřilo:

- 1) střežení celní hranice, dohlížení na přechod osob a přestup zboží přes celní hranici, zabráňovat celním a jiným trestným činům, vykonávání celních řízení u celních úřadů a konání služby u celních úřadů,
- 2) střežení státní hranice a dozírání na pohraniční osobní styk a oběh zboží, zabráňování přestupu hranic osobám, které se nemohly náležitě prokázat,
- 3) na výzvu příslušného úřadu a v mezích předpisů pomáhat při provádění opatření k ochraně veřejné bezpečnosti,
- 4) spolupůsobení při vojenské ochraně státních hranic,
- 5) konání strážní, kontrolní a pátrací služby ve finančním nebo jiném oboru státní služby uložené nadřízenými úřady,
- 6) konání veškerých dalších úkolů, které jí byly uloženy platnými předpisy či nadřízenými úřady [13]
- 7) výkon některých pomocných činností na dožádání úřadů spravujících nepřímé daně.

Výkonnou službu finanční stráže obstarávala oddělení finanční stráže, která byla většinou umístěna v osadách ležících podél státní hranice. Bezprostřední dozor nad správným výkonem služby několika oddělení vykonávaly inspektoráty finanční stráže. Vyšším dozorčím, rozhodujícím, disciplinujícím a správním úřadem pak byla okrsková celní správa, tedy ZFŘ. [10]

V r. 1929 bylo v Čechách 16 vnitrozemských a 120 pohraničních celních úřadů a na Moravě a Slezsku 8 vnitrozemských a 47 pohraničních. [10] Na území dnešní ČR bylo 53 inspektorátů finanční stráže, kterým bylo podřízeno dalších 325 jejich oddělení. [14]

Zemské finanční pokladny:

Byly zřízeny v Praze a Brně a Opavě ke zprostředkování sběru všech státních příjmů v zemi a přebytků na daních a dávkách, které se vybraly u jiných pokladen (především u berních úřadů). [10] Sloužily jako pokladny pro úschovu vadií, deposit a jmění fondů a pro pomocnou výplatní a zprostředkovatelskou službu v oboru státního dluhu.

Dalšími úřady, podřízenými OFŘ, byly **úřady potravní daně na čáře**, které vybíraly kromě potravní daně na čáře (byla vybírána na obvodu Prahy a Brna při dovozu potravin do města) všeobecnou daň nápojovou, daň z masa a paušalovanou daň z obratu u vína a u masa a další spotřební daně a **důchodkové kontrolní úřady** zavedené zákonem č. 28/1920 Sb. z. a n., pro dozor nad spotřebními daněmi, monopoly a poplatky pro pomocné služby v jiných odvětvích finanční správy. Většinou byly zřizovány v místech soudních okresů.

Závěrem této části, jež se zabývá tehdejšími daňovými orgány, je nutno dodat, že všichni úředníci daňové a celní správy měli tzv. definitivu, tzn. že byli prakticky neodvolatelní a nepodléhali tak politickým vlivům. Při složení zkoušek jim tato definitivita zaručovala služební postup.

Berní systém

Původně, jak již bylo uvedeno, převzala v roce 1918 Československá republika rakousko-uherskou daňovou soustavu. Přesněji řečeno, existoval tzv. dualismus česko-slovenského právního řádu, který znamenal, že pro české země platily rakouské právní předpisy a pro Slovensko a Podkarpatskou Rus pak předpisy uherské, čímž tedy bylo fungování finanční správy trochu obtížnější.

V roce 1927 byl už ale stávající systém zastaralý a nepřehledný, proto došlo ke změně konstrukce a struktury přímých daní, a to zákonem č. 76/1927 Sb. z. a n.. Jednalo se o první daňovou reformu v historii Československa. Tato reforma se týkala pouze přímých daní, daňové správy a trestních ustanovení pro přímé daně. Spotřební daně a monopoly zůstaly nadále upraveny rakouskými či uherskými zákony.

Hlavní důvody reformy byly následující:

- potřeba unifikace daňových předpisů v Československu,
- potřeba soustředit až doposud roztržštěné zákony o přímých daních do jednoho zákona,
- potřeba promítnutí důsledků dosažených stabilizací československé měny do systému přímých daní,
- potřeba přizpůsobení přímých daní zásadě daňové únosnosti,
- potřeba reagovat na politické a ekonomické změny způsobené vznikem samostatného státu. [15]

Rozdělení daní po daňové reformě v roce 1927 bylo následující:

1) Přímé daně, které se členily na:

- a) reální daně: daň pozemková a domovní daň,
- b) osobní daně: všeobecná výdělková, zvláštní daň výdělková, daň rentová, daň z vyššího služného, daň z tantiém a daň důchodová.

2) Daň z obratu a daň přepychová

3) Cla

4) Daně spotřební: daň z kořalky, všeobecná daň nápojová (tzn. z piva, vína a minerálních vod), daň z šumivého vína, daň z cukru, z masa, z minerálních olejů, ze zapalovadel, daň potravní na čáfe, daň z uhlí a daň z vodní síly.

5) Poplatky: taxi, dopravní daně (z jízdenek, z nákladu, ze zavazadel, dávka z jízdného, dávka telefonní) a dávky za správní úřední úkony. Dále se do skupiny poplatků řadily daně z hracích karet, z obchodu s cennými papíry a daně z obohacení (tzn. z dědictví a darování).

6) Monopoly: tabákový, solní, umělých sladidel, výbušných látek, státních loterií. Tyto monopoly byly řazeny mezi příjmy ze státních podniků. [10]

V roce 1932 vznikla daň z droždí a v roce 1936 daň z přípravků na kypření těsta, daň z kyseliny octové, daně z umělých jedlých tuků, daň silniční a další daně.

Dle trestního zákona důchodkového z roku 1835 byla cla a spotřební daně považovány za daně nepřímé. Dále bylo možné označovat daň z obratu, přepychovou daň, cla, daň z hracích karet a monopolů (s výjimkou státních loterií) jako daně spotřební, kde se u cel a monopolů jednalo pouze o zvláštní formu vybírání. [10]

Celní správa

Československá republika se po 1. světové válce řadila ke středně ekonomicky vyspělým zemím, avšak s malým vnitřním trhem a úzkou základnou surovin. Bohužel ji také tížil nedostatek potravin, a proto začínala mít stále větší význam celní a obchodní politika a zahraniční obchod .

Dne 20. února 1919, vydáním zákona o celním území a vybírání cla na území ČSR, bylo Československo prohlášeno za samostatné celní území s právem vybírat celní dávky a podrobovat dovážené, vyvážené a provážené zboží celnímu řízení. Dále také

celní správa prováděla kontrolou vývozních a dovozních povolení a vybírala daně z obratu, přepychové a náhradní dávky z uhlí. Kvůli prodloužení celní hranice o Slovensko a Podkarpatskou Rus musel být také zvýšen počet nových celních úřadů i počty zaměstnanců.

Nejvyšší instancí celní správy i nadále zůstalo Ministerstvo financí, v němž byl vytvořen odbor pro nepřímé daně, cla a monopoly. Ministerstvo muselo od svého vzniku dbát o to, aby alespoň nejdůležitější hraniční přechody byly opatřeny celními úřady. Celní služba působila na mezinárodních železničních spojích a kromě toho byly zřizovány tzv. strážní stanice na nejdůležitějších silnicích. První z nich vznikly na československo-rakouské hranici. Ve Slezsku byla jejich funkcí pověřena všechna oddělení finanční stráže, jejíž personál byl tvořen armádními příslušníky. [16]

Proměna některých strážních stanic v řádné celní úřady proběhla již v březnu 1919 a celní úřady na hranici ČSR a Rakouska byly zprovozněny do konce června 1919. V prosinci roku 1919 byl po ročním úsilí o rozdělení finanční stráže přijat zákon o reorganizaci finanční stráže, jímž se dosavadní sbor rušil a pro vnitrozemí byl nahrazen *důchodkovou kontrolou* a pro pohraniční službu pak *pohraniční finanční stráží*.

Důchodkové kontrolní úřady vznikly, jak bylo v práci již uvedeno, za základě zákona č. 28/1920 Sb. z 12. prosince 1919, ale jejich činnost byla fakticky zahájena již od 1. září 1919.

Počet celních úřadů stále rostl a poté, co byly celními úřady obsazeny nejdůležitější hraniční body, byla dále doplňována síť vnitrozemských celních úřadů.

V roce 1923 byl vyhlášen první ucelený seznam celních úřadů, přičemž v českých zemích nebo v jejich blízkosti bylo 185 celních úřadů a některé z nich měly řadu odboček nebo odpovědních hlídek.

1. ledna 1928 vstoupil v platnost celní zákon a prováděcí nařízení. Pohraniční nebo vnitrozemské celní úřady vykonávaly celní řízení a staly se první instancí celní správy a spolu s finanční stráží, která byla orgánem celní správy, byly podřízeny okrskové celní správě, v jejímž obvodu se nacházely. Nejvyšší dozor v oboru celnictví mělo Ministerstvo financí. Tím došlo k odstranění podřízenosti celních úřadů finančním ředitelstvím a celní úřady přešly do kategorie správních úřadů finančních.

V roce 1936 bylo kvůli sílícímu nebezpečí ze strany nacistického Německa vydáno vládní nařízení o Stráži obrany státu. Jednalo se o nový strážní sbor, který byl určen k ochraně neporušitelnosti státních hranic, nedotknutelnosti státního území, dále i k přispívání při ochraně veřejného pořádku, klidu a bezpečnosti. [16]

Strážní obrana státu byla složena z celníků finanční stráže, četnictva a policie s několika přidělenými vojáky a jejím úkolem bylo zachytit, resp. zpomalit první útok nepřítele.

2.2.2. Období druhé republiky (1938 – 1939)

Vznik tohoto období je datován dnem 30. září 1938, kdy došlo k uzavření Mnichovské dohody a jeho konec nastal počátkem okupace českých zemí nacistickým Německem 15. března 1939 a formálním zřízením Protektorátu Čechy a Morava.

Toto období bylo poznamenáno především odstoupením českých pohraničních území Německu a Polsku a dále odstoupením jižních oblastí Slovenska a Podkarpatské Rusi Maďarsku. To v důsledku znamenalo ztrátu přibližně 38% státního území a 36% obyvatelstva. Tyto ztráty znamenaly pro Československo problémy sociální, zapříčiněné přílivem uprchlíků a s tím související hospodářské problémy (např. zvyšující se nezaměstnanost a konkurence mezi drobnými podnikateli), dále problémy s fungováním průmyslové výroby, zahraničním obchodem a dopravou a v neposlední řadě problémy politické, neboť liberálně demokratický vývoj státu byl nahrazován autoritativně – nacionalistickou koncepcí.

Důležitou změnou bylo vyhlášení autonomie Slovenska 19. listopadu 1938 a později i vyhlášení autonomie Podkarpatské Rusi, což mimo jiné znamenalo nutnost rozdělení kompetencí mezi centrální orgány a orgány autonomní, přičemž resort financí spadl pod agendu centrální vlády.

Do státní správy se tak přesunulo mnoho zaměstnanců československých finančních orgánů, kteří odešli z obsazeného pohraničí. Odstoupením části území se také výrazně zmenšily obvody některých finančních orgánů, a proto musela být řešena i územní organizace finančních orgánů ve zbytku Československa. Na obsazeném území byla finanční správa spolu s celní správou organizována podle říšských předpisů – byl tedy vytvořen říšskoněmecký systém finanční správy. [17]

Dne 17. října 1938 byl podle nařízení o zavedení říšské finanční správy v sudetoněmeckých oblastech prozatímně zřízen *obvod úřadu vrchního finančního prezidenta*, který sídlil v Karlových Varech a byl příslušný i pro odtržené jihočeské oblasti. Podléhalo mu 37 finančních úřadů, 5 hlavních celních úřadů, 18 okresních celních komisariátů, 34 celních úřadů a 66 celních dozorčích služeben. [17]

Celní správa

Nepřetržité útoky na jednotky Strážní obrany státu a na československé celnice ze strany nacistického Německa vyústily ustoupením československé vlády a vydáním československého pohraničí Německu.

Při těchto útocích přišlo mnoho příslušníků finanční stráže o život, a ti, kteří přežili, museli urychleně opouštět svá postavení. Všechny pohraniční celní úřady musely být vyklizeny. Bylo tedy zapotřebí budovat na nově korigované demarkační čáře novou celní službu a službu finanční stráže. Mezi Československem a odtrženým českým pohraničím byl zaveden bezcelní režim. [16]

2.2.3. Období Protektorátu Čechy a Morava (1939 – 1945)

Protektorát Čechy a Morava byl vytvořen 16. března 1939 a zanikl 5. května 1945 jako autonomní celek v mezích Německé říše bez mezinárodněprávní subjektivity. Rozhodující roli v Protektorátu měly německé orgány v čele s říšským protektorem. [9]

Fungování finanční správy zpočátku přetrvávalo v předchozím stavu a ke změně došlo až 1. října 1940. Tehdy byla zrušena celní hranice a vstoupila v platnost celní unie Protektorátu s Německem a celé protektorátní území se stalo **vrchním finančním okresem Čechy a Morava** a v Praze byl zřízen **Úřad vrchního finančního prezidenta**, jenž spravoval cla, spotřební daně a monopoly. Správa přímých daní byla dále vykonávána soustavou ZFŘ, berních správ a berních úřadů, zatímco správa cel, spotřebních daní a monopolů byla rozdělena mezi říšské úřady, které ji obstarávaly v příhraničních územích protektorátu a mezi autonomní protektorátní úřady ve vnitrozemí, jimiž byly hlavní celní úřady (jako úřady vyměřovací) a celní úřady (jako úřady pomocné). Hlavní náplní celních úřadů byly především nepřímé daně.

V září roku 1940 došlo ke zrušení celních úřadů, důchodkových kontrolních úřadů a finanční stráže, čímž byla jejich agenda přenesena na berní úřady a z části také na celní *dozorčí služebny*. Daň a úřady potravní daně na čáře byly zrušeny v roce 1942. Okresní finanční ředitelství byla, z důvodu přenesení velké části správy nepřímých daní na říšské úřady, zrušena v roce 1943, přičemž jejich agenda byla přenesena na berní správy v Praze a Brně a na úřady pro vyměňování poplatků, jenž byly přejmenované na *poplatkové úřady*.

2.2.4. Poválečný vývoj (1945 – 1948)

Poválečný vývoj Československa se nesl v duchu osvobozeneckých oslav a snah o obnovení jeho samostatnosti. Kromě Podkarpatské Rusi byly československé hranice znovu stejné jako před podzimem 1938.

Finanční správa se tedy navrátila ke stavu, v jakém byla za první republiky, avšak z důvodu odsunu Němců a nízkého počtu obyvatel v jejich obvodu, s nižším počtem úřadů. Některé berní úřady tak nebyly obnoveny a jejich správou byly pověřeny sousední berní úřady.

Nejvyšší instancí finanční správy tedy zůstalo Ministerstvo financí, jemuž byla stále v druhé instanci podřízena zemská finanční ředitelství v Praze a Brně, která vykonávala řídicí a kontrolní činnost nad finančními úřady první instance. Finanční ředitelství v Opavě bylo zrušeno a místo něho bylo zřízeno okresní finanční ředitelství.

Obvody působnosti berních správ se kryly s obvody politických okresů a vykonávaly i nadále správu přímých daní a daní z obratu. Okresní finanční ředitelství pak spravovala agendu nepřímých daní, poplatků a státních monopolů. Berní úřady, které obvykle působily v soudních okresech byly výkonnými orgány v oblasti přímých daní a daně z obratu. Důchodkové kontrolní úřady, které také působily v soudních okresech, prováděly dozor nad plněním předpisů v oboru spotřebních daní a dozor nad státními monopoly. [17]

Celní správa

Na základě Dekretu prezidenta republiky zanikly 15. července 1945 celní úřady vzniklé v době okupace. K obnovení celního práva platného do 29. září 1938 a celního zákona z roku 1927, došlo 23. června 1945. [18] Obnovena byla i celní správa a finanční stráž. Na hranicích republiky došlo k obnovení oddělení, inspektorátů a vrchních inspektorátů, do nichž byla finanční stráž uskupena. Zrušeny byly hlavní celní úřady, které byly mimo sídla OFŘ. Celní úřady zůstaly stále podřízeny zemským finančním ředitelstvím a jejich agendu včetně záležitostí finanční stráže měly v kompetenci okrskové celní správy.

Celníci a příslušníci finanční stráže se podíleli na konsolidaci pohraničních oblastí, zabezpečovali ochranu pohraničí a pomáhali při odstraňování škod způsobených válečnými událostmi. [16] V roce 1948 pomohla také finanční stráž řadě politických uprchlíků při přechodu hranice. Její činnost, s výjimkou výkonu pomocné služby u celních úřadů, byla zákonem č. 275/1948 Sb. z. a n., s účinností od 1. ledna 1949 přenesena na Sbor národní bezpečnosti (dále jen „SNB“). [19] K definitivnímu zániku finanční stráže došlo v dubnu 1949, kdy vznikla Pohraniční stráž SNB.

2.3 USPOŘÁDÁNÍ FINANČNÍ SPRÁVY V ČESKÝCH ZEMÍCH V LETECH 1949 - 1990

Nástup komunistické strany do vedení státu měl za následek nejen změny politické, ale i národohospodářské, které vedly k postupné likvidaci soukromého sektoru. Promítl se také do činnosti Ministerstva financí a z důvodů prováděných prověrek a čistek muselo mnoho politicky nespolehlivých osob Ministerstvo i celou daňovou a celní správu opustit.

Základní územní administrativní jednotkou se staly kraje, jichž bylo celkem 19 a nově vzniklo 271 okresů. V letech 1949 – 1960 bylo na dnešním území České republiky 13 krajů a hlavní město Praha, dále pak 179 okresů a 16 obvodů hlavního města. [20]

Po komunistickém převratu byly všechny stávající úřady finanční správy zrušeny a zákonem č. 281/1948 Sb. z. a n. ze dne 21. prosince byla jejich agenda přenesena na **národní výbory**.

Finanční správu od roku 1949 vykonávaly:

- v první instanci okresní národní výbory („ONV“),
- v druhé instanci krajské národní výbory („KNV“).

Na okresní národní výbory přešla působnost, kterou do té doby vykonávaly finanční úřady první instance a finanční úřady výkonné. Na krajské národní výbory přešla jen část působnosti, kterou dosud vykonávaly finanční úřady druhé instance a působnost, kterou na Slovensku vykonávalo pověřenectvo financí a okresní finanční ředitelství. Krajské národní výbory nebyly např. odvolacími orgány, neboť těmi byly až do roku 1967 **finanční komise okresních národních výborů**, a teprve od poloviny roku 1967 se jimi staly odbory státních financí krajských národních výborů.

U krajských a okresních národních výborů a u místních národních výborů byly zřízeny pro obstarávání finanční správy **finanční referáty**, později **finanční odbory**. [21]

Dnem 1.1. 1949 se tedy ujaly finanční referáty krajských národních výborů správy veřejných dávek, jež byla dosud vykonávána zemským finančním ředitelstvím. Na berní správu přešla na dobu, než se ujaly okresní národní výbory výkonu finanční správy – tedy do konce února 1949, působnost berních úřadů, důchodkových kontrolních úřadů, celních úřadů a také (s výjimkou působnosti přenesené na krajské národní výbory – viz. níže) působnost okresních finančních ředitelství. Tato delegace berních správ byla zrušena vládním nařízením č. 39/1949 Sb., kdy se dnem 1.3. 1949 ujaly v plném rozsahu finanční referáty okresních národních výborů finanční správy, kterou dosud vykonávaly berní správy. [11]

Od 1. února 1949 do roku 1954 přešla na krajské národní výbory kompetence katastrálních měřických úřadů. Poté byly z těchto národních výborů vyčleněny a došlo ke vzniku oblastních úřadů geodézie a kartografie.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že došlo ke spojení správy politické a finanční, neboť daňová správa se nejprve stala součástí finančních referátů, později finančních odborů krajských a okresních národních výborů. V šedesátých letech byla část daňové správy přenesena až na místní národní výbory. Dále byla do sféry národních výborů, až do roku 1952, zařazena i celní správa. [9] Celní správa bude podrobněji popsána později.

ZFŘ v Praze a Brně, stejně jako ostatní finanční orgány, byly postupně od roku 1948 likvidovány. Přechodně ještě vyřizovaly ty agendy, které nebyly přeneseny na krajské národní výbory, např. likvidaci penzí, platů apod., a to až do r. 1952. Likvidátorem ZFŘ se stalo ministerstvo financí. K 1.1. 1951 bylo zrušeno Ředitelství státního dluhu v Praze a Ústřední státní pokladna v Praze.

Poté, co se moci chopili komunisté, docházelo i ke změnám v daních. V roce 1945 byly v souvislosti se znárodněním zavedeny odvody ze zisku znárodněných podniků, v roce 1947 byla schválena daň ze mzdy a v roce 1948 byly nově zavedeny 3 daně - daň živnostenská, zemědělská a daň z úroků z úsporných vkladů. Daň z obratu, spotřební daně a fiskální monopoly byly nahrazeny všeobecnou daní. V roce 1950 byla zavedena nová daň z příjmů z literární a umělecké činnosti a daň ze samostatné činnosti.

Všechny tyto změny byly dovršeny 11. prosince 1952, kdy s účinností od 1. ledna 1953 došlo v historii Československa ke druhé, tzv. Kabešově daňové reformě, jejímiž cíli bylo:

- přizpůsobit daňovou soustavu plánovanému socialistickému hospodářství,
- využít daňovou soustavu proti zbývajícím soukromým podnikatelům a zároveň jako pobídku pro získání zemědělců ke členství v jednotných zemědělských družstvech,
- promítnout do daňového systému ideologické prvky. [15]

Daně, které tedy do této doby platily, byly zrušeny (s výjimkou daně z literární a umělecké činnosti) a byly zavedeny nové daně, jež vyhovovaly nástupu socialismu.

Nové daně byly následující:

- daň z obratu,
- daň z výkonů,
- daň ze mzdy,
- zemědělská daň,
- daň z příjmů obyvatelstva,
- daň živnostenská,
- daň z literární a umělecké činnosti,
- daň z představení,
- důchodová daň družstev a jiných organizací,
- domovní daň,
- místní, soudní, správní notářské a arbitrážní poplatky. [9, 15]

Daň z výkonů byla od roku 1962 včleněna do daně z obratu a daň živnostenská byla spolu se zánikem živnostenského podnikání zrušena v roce 1961.

Během roku 1964 pak do daňové soustavy přibyly zvláštní daň z důchodů a daň z motorových vozidel. V daňové soustavě se plně projevíly ideologické prvky, neboť osobní příjmy byly zdaněny různě s ohledem na druh majetku či „zásluhovost“ osobních příjmů. [9]

Jaroslav Kabeš (1896 - 1964)

Komunistický ekonom, politik a literát. Od roku 1946 byl členem Dočasné správy, později členem bankovní rady v Národní bance československé a v letech 1954 – 1957 se stal jejím generálním ředitelem. Od dubna 1949 do září 1953 působil jako Ministr financí a byl jedním z autorů a realizátorů měnové reformy v roce 1953. [9]

Počínaje rokem 1967 byl ve snaze o určitou ekonomickou reformu vládním nařízením č. 100/1966 Sb., o plánovitém řízení národního hospodářství zaveden odvodový systém, který v sobě zahrnoval změny stávajících daní a nové zdaňování zisku státních podniků. Byly zavedeny odvody podniků do státního rozpočtu, přičemž tento název měl vyjádřit, že když odvádí peníze státní podnik, nejedná se o změnu vlastnictví.

Odvody, které byly zavedeny:

- odvod z hrubého důchodu nebo ze zisku (jehož základem byly mzdy a zisk),
- odvody ze základních prostředků a ze zásob,
- stabilizační odvod,
- odvod z odpisů základních prostředků,
- odvod za odnětí zemědělské půdy zemědělské výrobě.

Zanedlouho byl systém těchto odvodů shledán ne příliš vhodným, proto bylo od těchto odvodů upuštěno vystřídaly je jiné odvody, které zůstaly v platnosti až do roku 1992:

- odvod ze zisku,
- z volného zůstatku zisku,
- z objemu mezd,
- z přírůstku mezd,
- ze jmění,
- odvody dodatkové,
- odvody na základě finančního plánu,
- regulační a cenové odvody,
- příspěvek na sociální zabezpečení.

V roce 1967, na základě vládního nařízení č. 107/1967 ze dne 17. listopadu, došlo také k organizačním změnám v oblasti daňové správy. Byly nově vytvořeny **odbory státních financí okresních a krajských národních výborů** a do nich byla převedena daňová agenda, z existujících finančních odborů ONV a KNV. Odvolacími orgány se namísto finančních komisí ONV staly odbory státních financí KNV.

Tyto odbory státních financí však nepřevzaly správu daní jednotlivců, jejichž výnos plynul do rozpočtů národních výborů. To znamená, že část daně důchodové, daň z příjmů obyvatelstva, daň domovní a část daně zemědělské, zůstaly až do roku 1990 u finančních odborů národních výborů.

Další změna nastala v roce 1970, kdy byly z odborů státních financí, dle zákona č. 33/1970 Sb. o finančních správách, vytvořeny samostatné **finanční správy**, které byly podřízené Ministerstvu financí.

Tyto finanční správy byly tedy nezávislé na národních výborech a fungovaly na dvoustupňovém principu. Prvoinstančními orgány byly okresní (v Praze obvodní) finanční správy, jichž bylo 85, později 82 a v druhé instanci působila Finanční správa v hlavním městě Praze a 7 krajských finančních správ.

Věcná příslušnost pro řízení ve věcech daní, odvodů a poplatků v 1. stupni byla následující:

1. Místní (městské) národní výbory spravovaly:
  - zemědělskou daň, pokud byli poplatníky občané,
  - daň z příjmů obyvatelstva,
  - daň domovní,
  - místní poplatky (obligatorní i fakultativní)

2. Okresní (obvodní) národní výbory spravovaly:
  - odvody organizací řízených národními výbory,
  - důchodovou daň poplatníků se sídlem v tuzemsku,
  - zemědělskou daň, pokud byly poplatníky organizace.

3. Okresní finanční správy spravovaly:
  - odvody do státního rozpočtu u organizací ústředně řízených (republikově i federálně),
  - důchodovou daň poplatníků se sídlem v cizině,
  - daň z obratu,
  - daň ze mzdy,
  - daň z příjmů z literární a umělecké činnosti. [22]

Subjekty zřízené národními výbory zůstaly i po roce 1970 ve správě národních výborů.

Celní správa

Jak je již výše zmíněno, celní správa byla od konce roku 1948 zařazena do sféry národních výborů. Tento stav trval až do roku 1952, kdy byla vládním nařízením č. 27/1952 Sb., ze dne 8. července 1952 vytvořena nová dvoustupňová organizační struktura celní správy, neboť byla z národních výborů vyčleněna a zařazena do

působnosti Ministerstva zahraničního obchodu, při němž byla jako jeho zvláštní složka vytvořena Ústřední celní správa.

Ústřední celní správě byly podřízeny celnice, které měly plnit dosavadní úkoly okresních národních výborů v celních věcech. Dále byly zřizovány celní odbočky, jako organizační útvary celnic. Celní odbočky zřizoval nebo rušil ministr zahraničního obchodu v dohodě se zúčastněnými členy vlády. Toto ministerstvo se také stalo osobním úřadem zaměstnanců celní správy. [16]

Federalizace Československa v roce 1968 si vyžádala úpravy také v celní správě. Byla vytvořena dvě celní ředitelství v Praze a v Bratislavě, jimž byly podřízeny celnice. Obě celní ředitelství byla řízena Ústřední celní správou. Toto uspořádání celní správy setrvalo až do konce roku 1992.

2.4 USPOŘÁDÁNÍ FINANČNÍ SPRÁVY V ČESKÝCH ZEMÍCH V LETECH 1991 – 2010

Díky podzimním událostem roku 1989 se zatím posledním mezníkem v organizaci finanční správy stal rok 1990. Bylo zapotřebí, aby se změnil celkový stav státní správy a samozřejmě i správy finanční, které se týkala další daňová reforma. K té došlo k 1. lednu 1993 za účelem vytvoření podmínek pro rozvoj podnikání, kterému dosavadní předpisy bránily. Měla omezit prostor pro daňové úniky, přinést větší daňovou spravedlnost a v neposlední řadě měla přizpůsobit naši daňovou soustavu daňovým soustavám států Evropských společenství. [15]

K 1. lednu 1993 tedy vstoupil v platnost zcela nový daňový systém, jímž byly zavedeny následující nové daně:

- daň z přidané hodnoty,
- spotřební daně, (z uhlovodíkových paliv a maziv – nyní daň z minerálních olejů, z piva, z vína, z lihu a lihovin a z tabáku a tabákových výrobků),
- daň z příjmu fyzických osob,
- daň z příjmu právnických osob,
- daň z nemovitostí,
- daň silniční,
- daň dědická,
- daň darovací,
- daň z převodu nemovitostí.

Současně s daňovou reformou byl přijat i zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, který nahradil předešlou právní úpravu a platil až do konce roku 2010. Principy daňové soustavy zavedené v rámci této reformy, byť prodělala řadu změn (např. v roce 2008 byly zavedeny ekologické (energetické) daně), platí dodnes.

Od 1. ledna 2011 je tento zákon o správě daní a poplatků nahrazen daňovým řádem a vešel v platnost i nový organizační řád pro územní finanční orgány, jímž se nepatrně změnily kompetence finančních úřadů a některé činnosti tak nově místo „menších“ finančních úřadů vykonávají finanční úřady sídlící v krajských městech.

Nyní je nutné vrátit se zpět k tomu, co vůbec předcházelo daňové reformě z roku 1993. Aby k ní mohlo dojít, bylo zapotřebí vytvořit takové orgány finanční správy, které budou fungovat v tržních podmínkách. Stalo se tak dne 28. listopadu 1990 vydáním zákona č. 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech. Tento zákon nabyl účinnosti 1. ledna 1991 a byla jím zřízena soustava územních finančních orgánů jako soustava správních úřadů pro výkon správy daní a pro výkon dalších působností.

Jako součást soustavy územních finančních orgánů byla, jako orgány druhé instance, zřízena finančních ředitelství a jako orgány první instance pak vznikly finanční úřady (jejichž původní počet by 218, v roce 2010 už zmíněných 199). Na následujícím obrázku je znázorněna územní působnost finančních ředitelství.

Obr. 1: Územní působnost finančních ředitelství [23].

Územní působnost finančních úřadů je vymezena odkazem na správní obvody obcí s rozšířenou působností. Struktura finančních ředitelství je odvozena od druhů daní, resp. dalších agend, naopak struktura finančních úřadů vychází z jednotlivých fází daňového řízení. [24]

V roce 1996 bylo na základě rozhodnutí ministra financí zřízeno Ústřední finanční a daňové ředitelství (dále jen „ÚFDŘ“) jako sekce Ministerstva financí s cílem vybudovat útvar pro jednotné řízení územních finančních orgánů. Existence Ústředního finančního ředitelství trvala až do roku 2010, kdy došlo zákonem č. 199/2010 Sb., kterým byl novelizován stávající zákon č. 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech, ve znění pozdějších předpisů ke změnám v organizaci daňové správy a místo ÚFDŘ bylo zřízeno Generální finanční ředitelství jako součást soustavy územních finančních orgánů.

Generální finanční ředitelství je stejně jako bývalé ÚFDŘ podřízeno Ministerstvu financí. Generálnímu finančnímu ředitelství jsou nyní podřízena finanční ředitelství. Finanční ředitelství především řídí finanční úřady, dále vykonávají správu daní podle zákona a přezkoumávají rozhodnutí finančních úřadů vydaná ve správních řízeních. Z těchto orgánů má pouze Generální finanční ředitelství právní subjektivitu a je účetní jednotkou.

Finanční úřady vykonávají především správu všech daní kromě spotřebních a ekologických. Správu těchto daní vykonávají od roku 2004 celní úřady, podle zákona o správě daní a poplatků a od roku 2011 podle daňového řádu.

Celní správa

Změny, které nastaly v roce 1989, měly vliv na celý správní aparát, a tedy i na celní správu. Po 40 letech byla v roce 1992 celní správa se všemi podřízenými složkami převedena zpět do resortu Ministerstva financí. Novým celním zákonem č. 13/1993 Sb., bylo zřízeno Generální ředitelství cel jako organizační složka Ministerstva financí.

V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie, v roce 2004, byly zákonem č. 185/2004 Sb., o celní správě České republiky zrušeny celní kontroly na hranicích a bylo zřízeno 54 celních úřadů a 8 celních ředitelství. Generální ředitelství cel sídlí v Praze a je správním úřadem pro oblast celnictví s celostátní působností. V jeho čele je generální ředitel, kterým může být pouze celník, kterého ustanovuje, řídí a odvolává ministr financí.

3 CÍL PRÁCE A METODIKA

Cílem diplomové práce s názvem Historie finanční správy v českobudějovickém okrese (jeho současných hranicích) od roku 1918 do současnosti, je zjistit a zhodnotit organizaci finanční správy v hranicích současného okresu České Budějovice od vzniku samostatného státu do současnosti.

Vzhledem k šíři daného tématu se práce zaměřuje pouze na oblast daňové a celní správy.

Pro poznání problematiky finanční správy jsem prostudovala odbornou literaturu, odborné články včetně internetových zdrojů a příslušné zákony. Pro praktickou část diplomové práce, jež je zaměřena na Českobudějovicko, jsem využila především archivní materiály a konzultací s bývalými či současnými pracovníky jednotlivých finančních úřadů.

V úvodu praktické části je stručně popsána historie a vývoj okresu České Budějovice v jednotlivých etapách, které jsou dány především politickými událostmi. Poté je pozornost věnována jednotlivým orgánům finanční správy na Českobudějovicku. Nejprve v letech 1918 – 1948, kdy jsou uvedeny všechny tehdejší úřady ve spojitosti s městy a obcemi, ve kterých se nacházely. U každého úřadu jsou uvedeny skutečné počty pracovníků k 1. dubnu roku 1937 a funkce, které byly na jednotlivých úřadech zastoupeny. V další části je popsána organizace finanční správy v letech 1949 – 1990, která je dále ukončena poslední etapou počínající rokem 1991, v níž jsou uvedeny současné finanční úřady. Na závěr je připojena krátká zmínka o připravovaných změnách ve finanční správě.

V závěru diplomové práce jsem zhodnotila změny, které se během uváděných let v organizaci finanční správy udály, a dále jsem zhodnotila současné uspořádání daňové správy.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 OKRES ČESKÉ BUDĚJOVICE

Následující část diplomové práce je soustředěna na oblast finanční správy v českobudějovickém okrese – v jeho současných hranicích. Nejprve je proto vhodné krátce pohovořit o skutečnosti, že okres České Budějovice neměl v historii Československa stejnou strukturu.

Okres České Budějovice v současných hranicích vznikl totiž až v roce 1960, kdy došlo k celkové územní reorganizaci státu. Do té doby existovalo mnoho dalších malých okresů a pod českobudějovický okres spadalo 59 obcí, zatímco po reorganizaci se jejich počet zvýšil na 177. V současné době spadá pod okres České Budějovice 109 obcí, což je zapříčiněno postupným slučováním obcí.

V současnosti jeho podstatnou část tvoří bývalé okresy České Budějovice, Trhové Sviny a Týn nad Vltavou a dále několik připojených obcí z bývalých okresů Třeboň, Kaplice, Český Krumlov, Vodňany, Soběslav, Písek a Tábor.¹ Okres dnes sousedí se všemi okresy Jihočeského kraje. [25] Výpis měst a obcí v současných hranicích českobudějovického okresu je uveden v příloze č. 2.

---

¹ Okresy Trhové Sviny a Soběslav existovaly pouze v letech 1949 – 1960. Okres Vodňany existoval i za Protektorátu.

4.2 ORGÁNY FINANČNÍ SPRÁVY NA ČESKOBUDĚJOVICKU V LETECH 1918-1948

Při svém vzniku převzala Československá republika s minimálními změnami systém daňové správy bývalého Rakousko-Uherského mocnářství. Existoval zvláštní systém úřadů správy přímých a nepřímých daní. Byly vytvořeny finanční úřady zvláště pro daně přímé a pro daně nepřímé, kdy v oblasti přímých daní byly správcem daně první instance berní správy v místě politických okresů. Tyto politické okresy se dále členily na okresy soudní, kde byly zřízeny berní úřady. Správu nepřímých daní vykonávala okresní finanční ředitelství, jejichž působnost zahrnovala více okresů. V jižních Čechách byla dvě okresní finanční ředitelství, a to v Táboře a v Českých Budějovicích.

4.2.1 České Budějovice

České Budějovice, které měly v roce 1921 celkem 57 577 obyvatel a v roce 1930 už 59 079 obyvatel, byly a stále jsou městem s největším počtem finančních orgánů v letech 1918 – 1948, v rámci současného Českobudějovicka.

Bylo zde možné nalézt tyto finanční orgány:

- Okresní finanční ředitelství,
- Berní správu, jejíž součástí bylo i Trestní oddělení, které svou činnost vykonávalo pro obvod 17 později uvedených berních správ,
- Berní úřad,
- Důchodkový kontrolní úřad,
- Katastrální měřický úřad,
- Celní úřad s odbočkami.

Okresní finanční ředitelství v Českých Budějovicích

V období mezi léty 1918 – 1949 bylo v Českých Budějovicích Okresní finanční ředitelství téměř po celou dobu. Výjimkou bylo pouze období trvající od roku 1943 do roku 1945, kdy bylo během Protektorátu Čechy a Morava zrušeno.

Jeho tradiční sídlo bylo v České ulici č. 66. Tento dům byl postaven jako kamerální, tzn. že v něm sídlily daňové orgány, celní orgány a zprvu i solní. Naposledy zde bylo OFŘ v roce 1949 a v roce 1950 tam byl malý likvidační útvar. Tehdejší pracovníky Okresního finančního ředitelství by jistě nenapadlo, jakým způsobem bude tato budova po 61 letech využívána. Vždyť na místě finančního úřadu, který byl mimo jiné vyšetřovatelem v trestních řízeních týkajících se spotřebních daní, dnes nalezneme restauraci Potrefená Husa a vinotéku Farkatéku. (foto viz. příloha č. 5)

Místní příslušnost

Obvod působnosti Okresního finančního ředitelství zahrnoval několik tehdejších politických okresů: České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Kaplice, Prachatice, Sušice, Třeboň, Týn nad Vltavou. Dále okres Vodňany, který vznikl až za Protektorátu Čechy a Morava.

V rámci současného českobudějovického okresu se v tomto období nacházely finanční úřady, které pod toto OFŘ spadaly, v obcích: České Budějovice, Týn nad Vltavou, Trhové Sviny, Nové Hrady, Lišov, Šejby, Vyšné, Hojná Voda, Jedlice a do roku 1921 také v Hluboké nad Vltavou.

Dále byly v Českých Budějovicích, Nových Hradech a Šejbech zřízeny i celní úřady.

Organizační a funkční uspořádání

OFŘ v Českých Budějovicích se skládalo ze dvou oddělení. První bylo důchodkové oddělení a druhé oddělení poplatkové.

Počet zaměstnanců zde postupem času rostl. Například v roce 1928 zde pracovalo 40 zaměstnanců, v roce 1933 už 50, a k 1. květnu 1937 mělo OFŘ v ČB 58 zaměstnanců. Z těchto 58 zaměstnanců bylo pouze 5 žen, které působily výhradně v pomocných službách a vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců celkem 11.

Zaměstnanci v jednotlivých funkcích byli řazeni do příslušných služebních kategorií. První kategorií byly Úřednické kategorie pod něž spadaly Služební třídy I b a I c, Služební třída II, Služební třída III a Služební třída IV. Druhou kategorií tvořili Zaměstnanci v pomocné kancelářské službě, a poslední - třetí kategorie byla tvořena Zřízeneckými kategoriemi. Jednotlivé funkce dále spadaly do příslušných platových stupnic, kterých bylo celkem sedm pro první dvě kategorie, a tři platové stupnice pro třetí (zřízenecké) kategorie. V závislosti na tomto zařazení a stupni služného byli zaměstnanci odměňováni dle platových tabulek.

Přehled systemisovaného stavu platný k 1. květnu 1937 určené pro finanční orgány náležící do agendy Zemského finančního ředitelství v Praze, je uveden v příloze č. 3.

Funkce a počty zaměstnanců, kteří v této době působili na OFŘ v ČB:

I. Úřednické kategorie:

Služební třída I b.:

1) **Úředníci právní služby (18)**

- vrchní finanční radové ve 3. platové stupnici (1)
- finanční radové ve 4. platové stupnici (3)
- vrchní finanční komisaři v 5. platové stupnici (3)
- finanční komisaři v 6. platové stupnici (7)
- finanční koncipisté v 6. platové stupnici (4)

2) Úředníci technické služby (2)

- techniční radové ve 4. platové stupnici (2)

Služební třída II.:

3) Úředníci účetní služby (6)

- účetní tajemníci v 6. platové stupnici (4)
- účetní adjunkti v 7. platové stupnici (1)
- účetní elévové v 7. platové stupnici (1)

4) Úředníci berní služby (4)

- vrchní berní tajemníci v 5. platové stupnici (1)
- berní tajemníci v 6. platové stupnici (3)

Služební třída III.:

5) Úředníci důchodkové kontrolní služby (2)

- důchodkoví kontroloři v 5. platové stupnici (1)
- důchodkoví revidenti v 6. platové stupnici (1)

Služební třída IV.:

6) Úředníci kancelářské služby pro vlastní službu kancelářskou (4)

- kancelářští oficiálové v 7. platové stupnici (4)

7) Úředníci strážní služby (3)

- inspektoři finanční stráže I. třídy v 6. platové stupnici (1)
- inspektoři finanční stráže II. třídy v 7. platové stupnici (2)

II. Zaměstnanci v pomocné kancelářské službě:

1) Zaměstnanci v pomocné kancelářské službě pro vlastní službu kancelářskou (14)

- vrchní kancelářští oficianti v I. platové stupnici (8 – z toho 2 ženy)
- kancelářští oficianti v II. platové stupnici (4 – z toho 1 žena)
- kancelářští pomocníci v III. platové stupnici (2 – obě ženy)

III. Zřízenecké kategorie:

1) **Finanční stráž (3)**

- vrchní respicienti finanční stráže v I. platové stupnici (1)
- respicienti finanční stráže v II. platové stupnici (2)

2) **Kancelářští zřízenci (2)**

- zřízenci ve III. platové stupnici (1)
- pomocní zřízenci ve III. platové stupnici (1)

Berní správa

Poté, co byla v předchozí části pozornost věnována Okresnímu finančnímu ředitelství, které vykonávalo především správu nepřímých daní, bude nyní v práci uveden další finanční úřad, jenž svého času spravoval daně přímé. Tímto úřadem byla berní správa.

Na dnešním území České republiky bylo 156 berních správ, z toho 107 na území Čech, 16 na území dnešního Jihočeského kraje a 2 na území současného Českobudějovicka - v Českých Budějovicích a Týně nad Vltavou.

Českobudějovická Berní správa sídlila převážnou dobu v ulici 28. října č. 515. Pouze několik málo let, např. v letech 1932 a 1933 sídlila v Krajinské č. 134.²

České Budějovice byly i trestním okresem, jenž obsahoval obvody 17 následujících berních správ:

Benešov, Blatná, České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Kamenice nad Lipou, Kaplice, Milevsko, Pelhřimov, Písek, Prachatice, Sedlčany, Strakonice, Sušice, Tábor, Třeboň a Týn nad Vltavou.

---

² Krajinská ulice se v letech 1946 – 1990 jmenovala tř. 5. května.

Berní správa v Českých Budějovicích tedy vykonávala i trestní agendu berní, jejíž součástí bylo zmiňované trestní oddělení. To sídlilo v Krajinské ulici č. 44 (foto viz. příloha č. 5) Jedná se o rohový dům s Hradební ulicí, kde má pamětní desku jeho pracovník Dr. Jan Buděšínský.³

Trestní oddělení řešila případy zkrácení daně, dále tzv. úřední delikty spočívající v odpírání výkonu veřejné funkce v daňových komisích a pořádkové přestupky, např. neuposlechnutí příkazů a výzev v daňovém řízení. [9] Ostatní přestupky jako např. porušení mlčenlivosti, zneužití údajů atd., řešily běžné soudy.

Místní příslušnost

Berní správa v Českých Budějovicích patřila do působnosti správního oddělení XIV Zemského finančního ředitelství v Praze.

Obce s finančními úřady, které spadaly do jejího obvodu byly pouze tyto čtyři: České Budějovice, Hluboká nad Vltavou, Lišov a Trhové Sviny.

Funkční uspořádání

K 1. květnu 1937 měla Berní správa celkem 38 zaměstnanců, tj. o 20 zaměstnanců méně než bylo na OFŘ. Dále zde pracovalo, stejně jako na OFŘ, 5 žen a z celkového počtu bylo 5 zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním.

---

³ Dr. Jan Buděšínský byl za 2. světové války popraven za svou činnost v odboji proti fašismu.

Funkce a počty zaměstnanců působících v roce 1937 na Berní správě v Č. Budějovicích:

I. Úřednické kategorie

Služební třída I b.:

1) Úředníci právní služby (9)

- finanční radové ve 4. platové stupnici (2)
- vrchní finanční komisaři v 5. platové stupnici (2)
- finanční komisaři v 6. platové stupnici (1)
- finanční koncipisté v 6. platové stupnici (4)

Služební třída II:

2) Úředníci berní služby (11)

- berní ředitelé ve 4. platové stupnici (1)
- vrchní berní tajemníci v 5. platové stupnici (2)
- berní tajemníci v 6. platové stupnici (5)
- berní adjunkti v 7. platové stupnici (3)

Služební třída III:

3) Úředníci důchodkové kontrolní služby (2)

- důchodkoví asistenti v 7. platové stupnici (2)

Služební třída IV:

4) Úředníci kancelářské služby pro vlastní službu kancelářskou (1)

- vrchní kancelářští oficiálové (1)

II. Zaměstnanci v pomocné kancelářské službě

1) Zaměstnanci v pomocné kancelářské službě pro vlastní službu kancelářskou (11)

- vrchní kancelářští oficianti v I. platové stupnici (3 – z toho 2 ženy)
- kancelářští oficianti v II. platové stupnici (6 – z toho 2 ženy)
- kancelářští pomocníci v III. platové stupnici (2 – z toho 1 žena)

III. Zřízenecké kategorie

1) **Finanční stráž (1)**

- respicienti finanční stráže v II. platové stupnici (1)

2) **Kancelářští zřízenci (3)**

- zřízenci v III. platové stupnici (2)
- pomocní zřízenci v III. platové stupnici (1)

Berní úřad

Berní úřady byly podřízeny berním správám a částečně i okresním finančním ředitelstvím a sídlily ve většině soudních okresů. Vykonávaly účetní agendu, prováděly exekuce a do roku 1921 také pokladní agendu.

Berní úřad v Českých Budějovicích sídlil v justiční budově (budově soudu) na nábřeží řeky Malše. V roce 1948 byl přestěhován do Nové ulice č. 199.

Funkční uspořádání

Co do počtu zaměstnanců, měl berní úřad v uváděném roce, tj. roce 1937, 31 zaměstnanců, což bylo jen o 7 zaměstnanců méně než berní správa. Počet žen zde byl stejný jako na OFŘ a Berní správě, ale vysokoškolské vzdělání už žádný z pracovníků na tomto úřadě neměl. Nebyli zde žádní právníci a nejvýše postavení byli berní ředitelé.

Funkce a počty zaměstnanců na Berním úřadě v ČB v roce 1937:

I. Úřednické kategorie

Služební třída II:

1) Úředníci berní služby (19)

- berní ředitelé ve 4. platové stupnici (2)
- vrchní berní tajemníci v 5. platové stupnici (3)
- berní tajemníci v 6. platové stupnici (4)
- berní adjunkti v 7. platové stupnici (4)
- berní elévové v 7. platové stupnici (6)

II. Zaměstnanci v pomocné kancelářské službě pro vlastní službu kancelářskou

1) Zaměstnanci v pomocné kancelářské službě pro vlastní službu kancelářskou (5)

- vrchní kancelářští oficianti v I. platové stupnici (1 – žena)
- kancelářští oficianti v II. platové stupnici (2 – obě ženy)
- kancelářští pomocníci v III. platové stupnici (2 – obě ženy)

III. Zřízenecké kategorie

1) Berní vykonavatelé (5)

- berní vykonavatelé – podúředníci v II. platové stupnici (3)
- berní vykonavatelé – zřízenci v III. platové stupnici (2)

2) Kancelářští zřízenci (2)

- zřízenci v III. platové stupnici (2)

Důchodkový kontrolní úřad

Důchodkové kontrolní úřady byly zavedeny v roce 1920 zákonem č. 28/1920 Sb., kterými byla nahrazena finanční stáž pro vnitrozemí. Vykonávaly především dozor nad daněmi spotřebními, monopoly a poplatky.

Důchodkový kontrolní úřad sídlil v České ulici, stejně ulici jako Okresní finanční ředitelství, ale jeho budova měla č. 417. V roce 1945 byl přestěhován do Žižkovy ulice č. 3.

Na Důchodkovém kontrolním úřadě pracovalo 14 zaměstnanců, z nichž nebyla ani jedna žena a ani jeden vysokoškolsky vzdělaný zaměstnanec.

V úřednických kategoriích bylo 12 pracovníků, kteří byli zařazeni ve služební třídě III jako:

1) Úředníci důchodkové kontrolní služby (12)

- důchodkoví kontroloři v 5. platové stupnici (2)
- důchodkoví revidenti v 6. platové stupnici (4)
- důchodkoví asistenti v 7. platové stupnici (4)
- důchodkoví akcesisté v 7. platové stupnici (1)

Ve zřízeneckých kategoriích pak:

1) Finanční stráž (2)

- vrchní respicienti finanční stráže v I. platové stupnici (1)
- respicienti finanční stráže v II. platové stupnici (1)

Pro zajímavost uvádím, že v roce 1937 sloužil na Důchodkovém kontrolním úřadě v Českých Budějovicích ve funkci důchodkového asistenta Karel Nedobitý, jenž se účastnil dvou předválečných olympiád a byl mnohonásobným mistrem Československé republiky v běhu na 5 000 a 10 000 metrů. V daňové správě sloužil až do svého odchodu do důchodu (tj. do 60. let minulého století).

Katastrální měřický úřad

Katastrální měřické úřady byly součástí daňové správy do roku 1948. Byly výkonnými úřady zřízenými v sídlech berních správ a sloužily především pro zakládání a vedení pozemkového katastru k účelům daně pozemkové i pro pozemkové knihy.

Katastrální měřický úřad v Českých Budějovicích byl v uváděném okrese jediný. Sídlil na Lannově třídě a pracovalo zde 11 pracovníků.

Funkční uspořádání

Z těchto 11 pracovníků jich mělo 5 vystudovanou vysokou školu a působili v následujících úřednických kategoriích:

Služební třída I c. – **Úředníci měřické služby** (5):

- měřičtí radové ve 4. platové stupnici (1)
- vrchní měřičtí komisaři v 5. platové stupnici (2)
- měřičtí komisaři v 6. platové stupnici (1)
- měřičtí koncipisté v 6. platové stupnici (1)

Ve služební třídě III – **Úředníci pomocné technické služby** (1)

- asistenti pomocné technické služby v 7. platové stupnici (1)

Ve služební třídě IV – **Úředníci kancelářské služby pro měřickou službu** (1)

- kancelářští oficiálové v 7. platové stupnici (1)

Dále v kategorii Zaměstnanci v pomocné kancelářské službě - **Zaměstnanci v pomocné kancelářské službě pro měřickou službu** (3)

- vrchní kancelářští oficianti v I. platové stupnici (2)
- kancelářští pomocníci v III. platové stupnici (1)

A nakonec ve Zřízeneckých kategoriích – **Kancelářští zřízenci** (1)

- pomocní zřízenci ve III. platové stupnici (1)

Celní úřad

Celní úřady řešily především otázky spojené s dovozem, vývozem a průvozem zboží. Od roku 1927 se členily na celní úřady pohraniční a vnitrozemské.

Celní úřad v Českých Budějovicích byl tedy úřadem vnitrozemským, do roku 1932 sídlil spolu s Důchodkovým kontrolním úřadem v České č. 417. V roce 1948 pak sídlil v Nádražní ulici č. 411.⁴

Vyclívání poštovních zásilek vykonávaly odbočky Celního úřadu, které byly v Budějovicích na nákladním nádraží, nádražní poště a poště ve městě. Odbočka na nákladním nádraží byla zrušena v roce 1930. Dále byla na nádraží celní expositura.

Celní úřad měl 16 zaměstnanců ve funkcích:

I. Úřednické kategorie

Služební třída II:

1) **Úředníci celní služby** (10)

- celní ředitelé ve 4. platové stupnici (1)
- vrchní celní tajemníci v 5. platové stupnici (2)
- celní tajemníci v 6. platové stupnici (4)
- celní adjunkti v 7. platové stupnici (3)

Služební třída IV:

2) **Úředníci strážní služby** (1)

- vrchní inspektoři finanční stráže II. třídy v 5. platové stupnici (1)

---

⁴ V letech 1946 – 1955 se část Nádražní ulice směrem od nádraží k Rudolfové třídě, jmenovala tř. Presidenta Roosevelta. Právě v této části Celní úřad sídlil.

II. Zřízenecké kategorie

1) **Finanční stráž** (3)

- vrchní respicienti finanční stráže v I. platové stupnici (2)
- respicienti finanční stráže v II. platové stupnici (2)

2) **Berní vykonavatelé** (1)

- zřízenci ve III. platové stupnici (1)

4.2.2 Týn nad Vltavou

Obec Týn nad Vltavou byla do roku 1942 samostatným okresem. Poté došlo k jeho zrušení a byl připojen k okresu České Budějovice. Tento stav trval do roku 1945, kdy se 2. června stal opět okresem. V roce 1960 tento okres opět zanikl. Počet obyvatel v tomto městě přesahoval 5 000, konkrétně v roce 1921 jich zde žilo 5 392 a v roce 1930 5 544.

Protože byl Týn nad Vltavou samostatným politickým okresem, sídlila v něm berní správa. Dalšími úřady, které zde během let 1918 – 1948 byly zastoupeny, byly berní úřad a důchodkový kontrolní úřad.

Berní správa

Týnská Berní správa fungovala nepřetržitě do roku 1944, ve kterém došlo k jejímu zrušení. Tento stav však dlouho netrval a od roku 1945 byla opět obnovena.

Stejně jako berní správa v Českých Budějovicích patřila do správního oddělení XIV Zemského finančního ředitelství v Praze.

Kromě Týna nad Vltavou nespádala pod tuto berní správu žádná obec, ve které by byl berní úřad.

Pracovníků zde bylo pouze 5, což je mnohem méně než v Českých Budějovicích. Vysokoškolské vzdělání neměl žádný z pracovníků a na rozdíl od Budějovic, zde nebyla ani jedna žena.

Pro představu zde v roce 1937 působili:

- finanční komisaři v 6. platové stupnici (1)
- berní adjunkti v 7. platové stupnici (1)
- kancelářští pomocníci v III. platové stupnici (1)
- vrchní kancelářští oficianti v I. platové stupnici (1)
- zřízenci ve III. platové stupnici (1)

Berní úřad

Na zdejší Berním úřadě pracovalo o 3 zaměstnance více než na Berní správě. Stav vysokoškolsky vzdělaných pracovníků a počtu žen byl nulový.

Funkce zastoupené na Berním úřadě byly:

- vrchní berní tajemníci v 5. platové stupnici (1)
- berní tajemníci v 6. platové stupnici (2)
- berní adjunkti v 7. platové stupnici (2)
- kancelářští oficianti v II. platové stupnici (1)
- berní vykonavatelé – zřízenci v III. platové stupnici (1)
- zřízenci v III. platové stupnici (1)

Důchodkový kontrolní úřad

Byl v tomto období posledním finančním úřadem ve městě. V roce 1937 zde bylo evidováno 5 pracovníků. Všichni byli muži bez vysokoškolského vzdělání a působili ve funkcích:

- důchodkoví revidenti v 6. platové stupnici (1)
- důchodkoví revidenti v 7. platové stupnici (1)
- důchodkoví asistenti v 7. platové stupnic (2)
- důchodkoví akcesisté (1)

4.2.3 Nové Hrady

Další obcí, patřící do českobudějovického okresu, ve které sídlily finanční orgány během let 1918 – 1948 byly Nové Hrady. Od výše uvedených obcí se liší tím, že leží necelé 4 kilometry od hraničního přechodu. Proto tam byl také zřízen celní úřad, inspektorát finanční stráže a oddělení finanční stráže. V roce 1921 žilo v Nových Hradech 1562 obyvatel a v roce 1930 klesl jejich počet na 1 449.

Berní úřad

Berní úřad zde měl sídlo pouze do roku 1945, poté byl zrušen. Byl jedním z menších berních úřadů, neboť měl 6 zaměstnanců (z nichž jedna byla žena). Působili v následujících funkcích:

- berní tajemníci v 6. platové stupnici (1)
- berní asistenti v 7. platové stupnici (1)
- berní elékové v 7. platové stupnici (2)
- kancelářští oficianti v II. platové stupnici (1 – žena)
- pomocní zřízenci v III. platové stupnici (1)

Důchodkový kontrolní úřad

Stejně jako berní úřad byl v Nových Hradech i tento úřad jen do roku 1945. V roce 1937 tam pracovali jen 3 zaměstnanci jako:

- důchodkoví revidenti v 6. platové stupnici (1)
- důchodkoví asistenti v 7. platové stupnic (2)

Celní úřad

Celní úřad v Nových Hradech měl jen jednoho inspektora, a to inspektora finanční stráže II. třídy v 7. platové stupnici.

Inspektorát finanční stráže

Na tomto inspektorátu pracovali v uváděném roce dva inspektoři. Jeden byl inspektorem finanční stráže I. třídy v 6. platové stupnici a druhý inspektorem finanční stráže II. třídy v 7. platové stupnici.

Oddělení finanční stráže

Oddělení finanční stráže v Nových Hradech mělo jednoho vrchního respicienta v I. platové stupnici, dva respicienty v II. platové stupnici a pět dozorců finanční stráže, též v II. platové stupnici.

K posledním třem uvedeným finančním úřadům je třeba uvést, že finanční stráž a celnice byly zrušeny r. 1939 a v r. 1940 byl vytvořen hlavní celní úřad v Českých Budějovicích. Dne 23. května 1945 patřily útvary finanční stráže v Nových Hradech mezi první oddělení, která na výzvu Československého rozhlasu zahájila opět svou činnost.

4.2.4 Trhové Sviny

Trhové Sviny patřily od roku 1927 do roku 1949 k českobudějovickému okresu a do roku 1960 byly okresním městem. V roce 1921 měly 3 265 obyvatel a v roce 1930 3 662 obyvatel.

V tomto městě sídlil pouze berní úřad a od roku 1945 k němu přibyl ještě důchodkový kontrolní úřad.

Berní úřad

Měl v roce 1937 7 zaměstnanců:

- vrchní berní tajemníci v 5. platové stupnici (1)
- berní adjunkti v 7. platové stupnici (1)
- berní elévové v 7. platové stupnici (2)
- vrchní kancelářští oficianti v I. platové stupnici (1)
- pomocní berní vykonavatelé v III. platové stupnici (1)
- podúředníci v II. platové stupnici (1)

Důchodkový kontrolní úřad

Jak je uvedeno, byl zde až od roku 1945, a zanikl v roce 1948. Bližší informace o něm nebyly zjištěny.

4.2.5 Lišov

K českobudějovickému okresu patřil Lišov nepřetržitě až do roku 1949. Tehdy byl pak spolu s některými okolními obcemi připojen k okresu Třeboň. Tak to bylo až do roku 1960 a od 1. července se stal znovu součástí českobudějovického okresu. Roku 1921 zde žilo 2 567 obyvatel a o 9 let později, v roce 1930 pouze o 24 obyvatel více.

Lišov byl od roku 1850 sídlem okresního soudu, proto byl zde zřízen berní úřad.

Berní úřad

Podobně jako ostatní berní úřady měl i ten lišovský působnost pro celý soudní okres.

Sídlil spolu s okresním soudem v obecním domě na hlavní třídě - třídě 5. května č. 139. Fungoval zde až do 4. dubna 1947, poté byla jeho působnost přenesena na Berní úřad v Českých Budějovicích.

Zaměstnáno zde bylo v pět pracovníků, z nichž jedna byla žena. Pracovali ve funkcích:

- berní tajemníci v 6. platové stupnici (1)
- berní adjunkti v 7. platové stupnic (1)
- berní elévové v 7. platové stupnici (1)
- kancelářští pomocníci v III. platové stupnici (1 - žena)
- berní vykonavatelé – podúředníci v II. platové stupnici (1)

Důchodkový kontrolní úřad

Důchodkový kontrolní úřad dopadl stejně jako berní úřad. Vznikl zde však až v roce 1945, takže existoval pouhé dva roky.

4.2.6 Hluboká nad Vltavou

Poslední **berní úřad**, který v Českobudějovickém okrese existoval během této etapy byl v Hluboké nad Vltavou. Bližší informace nemohu dále uvést, neboť tento úřad byl zde pouze do roku 1921 a poté přešla jeho agenda pod berní úřad v Českých Budějovicích.

4.2.7 Šejby

Obec Šejby leží nedaleko Horní Stropnice, jen malý kousek od hranic. Proto zde byl také celní úřad a oddělení finanční stráže. V roce 1921 zde bylo jen 222 obyvatel.

Celní úřad

Tento celní úřad měl v roce 1937 jen jednoho zaměstnance. Tím byl respicient finanční stráže v II. platové stupnici.

Oddělení finanční stráže

Na tomto oddělení pracovali 4 zaměstnanci a všichni působili jako dozorcí finanční stráže v II. platové stupnici.

4.2.8 Hojná Voda

Hojná Voda leží necelých 6 kilometrů od obce Šejby, a i zde bylo **oddělení finanční stráže**, ve kterém pracovalo 5 pracovníků:

- respicienti finanční stráže v II. platové stupnici (2)
- dozorcí finanční stráže v II. platové stupnici (3)

4.2.9 Jedlice⁵

Předposlední obcí, kde bylo v rámci okresu České Budějovice **oddělení finanční stráže**, byla Jedlice. Zde bylo v uváděném roce 6 zaměstnanců:

- respicient finanční stráže v II. platové stupnici (2)
- dozorcí finanční stráže v II. platové stupnici (4)

4.2.10 Vyšné

Oddělení finanční stráže ve Vyšném mělo 6 zaměstnanců:

- vrchní respicienti FS v I. platové stupnici (1)
- respicienti finanční stráže v II. platové stupnici (3)
- dozorcí finanční stráže v II. platové stupnici (2)

---

⁵ V současné době už obec Jedlice neexistuje.

4.3 ORGÁNY FINANČNÍ SPRÁVY NA ČESKOBUDĚJOVICKU V LETECH 1949 – 1990

Počínaje rokem 1949 byly zrušeny všechny stávající daňové úřady a daňová správa byla převedena na okresní a krajské národní výbory, u nichž byly zřízeny finanční referáty, později finanční odbory. V 60. letech došlo dokonce až k tomu, že byla daňová správa přenesena z části až na místní národní výbory.

České Budějovice měly v roce 1980 celkem 88 448 obyvatel.

V současných hranicích Českobudějovicka byl pouze **Krajský národní výbor v Českých Budějovicích** a do poloviny roku 1960, tři **okresní národní výbory v Českých Budějovicích, Trhových Svinech a Týně nad Vltavou**, které spravovaly daně. Od 1. července 1960, kdy vlivem územní reorganizace došlo ke zrušení těchto tří okresů a byl vytvořen pouze okres České Budějovice, byly okresní národní výbory v Trhových Svinech a Týně nad Vltavou zrušeny a daně poté spravoval pouze Okresní národní výbor v Českých Budějovicích. Tak to zůstalo až do poloviny roku 1967.

Finanční odbor Krajského národního výboru sídlil v budově Krajského národního výboru na Lidické třídě a finanční odbor Okresního národního výboru v Českých Budějovicích na Sadech.

1. července 1967 vznikly v rámci národních výborů odbory státních financí. **Odbor státních financí krajského národního výboru** v Českých Budějovicích sídlil v budově Krajského národního výboru KSČ na Lidické třídě. **Odbor státních financí okresního národního výboru** získal prostory v 1. patře kláštera na Piaristickém náměstí č. 1. Jak v odboru státních financí krajského národního výboru, tak v odboru státních financí okresního národního výboru, stál vždy v čele vedoucí odboru.

Ani tato změna v tomto období nebyla poslední a netrvala příliš dlouho. Už v roce 1970 nastaly další změny ve finanční správě, neboť byly zákonem č. 33/1970 Sb., o finančních správách, platným od 1. července, vytvořeny z odborů státních financí samostatné okresní finanční správy („OFS“) a na úrovni kraje krajské finanční správy („KFS“).

Krajská finanční správa v Českých Budějovicích sídlila první rok v budově jihočeského Krajského národního výboru KSČ a v roce 1971 se přesunula do Krajinské ulice č. 42. Setrvala zde až do roku 1990. (foto viz. příloha č. ...) Jejím prvním ředitelem se stal JUDr. Jan Iglauer.

Oddělení, která byla součástí KFS:

- všeobecné oddělení,
- oddělení odvodů a dotací,
- oddělení daní a poplatků,
- revizní oddělení,
- kádrové oddělení,
- cenové oddělení, které bylo vytvořeno později.

Revizní oddělení provádělo finančně-daňové revize, tzn. podrobné prozkoumání účetních a jiných podkladů, celkového hospodaření a ostatních skutečností, popřípadě zjišťování, zda výpočet podkladů daně nebo použití dotace odpovídalo předpisům či stanoveným podmínkám. Revize byly prováděny u podniků v celém kraji a jejich roční plán schvalovalo Ministerstvo financí. Někdy byly také na návrh Ministerstva financí prováděny v rámci revizí tzv. celorepublikové akce, např. u mlékáren, státních statků atd.

Počet pracovníků na Krajské finanční správě se po celou dobu pohyboval mezi 20 až 25 osobami, včetně revizního oddělení.

Okresní finanční správa v Českých Budějovicích sídlila po celou dobu (do roku 1990) v budově kláštera na Piaristickém náměstí č. 1. (foto viz. příloha č. 5) Měla dvě oddělení a k 1. lednu 1984 zde pracovalo celkem 24 zaměstnanců v následně uvedených odděleních:

- oddělení odvodů a dotací (9)
  - odvody (6)
  - finančně ekonomické nástroje v zahraničním obchodě (3)
- oddělení daní a poplatků (12)
  - poplatky (1)
  - daň z obratu (8)
  - daň ze mzdy a z literární a umělecké činnosti (3)

Dále zde byl ředitel, sekretářka a účetní, kteří mu byli přímo podřízeni. Zpočátku se zde vystřídalo několik pracovníků pověřených vedením Okresní finanční správy. Prvním ředitelem se stal Ing. František Mejta.

V roce 1990 se Krajská i Okresní finanční správa přestěhovaly do budovy bývalého Krajského výboru KSČ v Mánesově ulici č. 3a, ale revizní a cenové oddělení nadále zůstaly v Krajinské č. 42.

Celní správa

Celní správa spadala od roku 1949 do roku 1952 do sféry národních výborů. V roce 1952 byla z této sféry vyčleněna a byla zřízena Ústřední celní správa s podřízenými celníci a jejich odbočkami. Tyto orgány byly zařazeny pod Ministerstvo zahraničního obchodu. V roce 1968 byla navíc vytvořena celní ředitelství.

Celnice v Českých Budějovicích byla na nákladovém nádraží. Od roku 1968 bylo na tomto místě celní ředitelství a celnice v Kasárenské ulici č. 6. Odbočky celnic se nacházely na nádraží a nádražní poště.

4.4 ORGÁNY FINANČNÍ SPRÁVY NA ČESKOBUDĚJOVICKU V LETECH 1991 DO SOUČASNOSTI

Ke zcela novému uspořádání organizace finanční správy došlo v listopadu roku 1990, vydáním zákona č. 531/1990 Sb. o územních finančních orgánech, s účinností od 1. ledna 1991. Ze stávajících KFS a OFS byly zřízeny územní finanční orgány, tj. finanční ředitelství a finanční úřady. V roce 1996 bylo v rámci Ministerstva financí zřízeno Ústřední finanční a daňové ředitelství, které bylo roku 2010 reorganizováno na Generální finanční ředitelství se sídlem v Praze.

Na Českobudějovicku se v současné době nachází jedno Finanční ředitelství v Českých Budějovicích a tři finanční úřady v Českých Budějovicích, Trhových Svinech a Týně nad Vltavou.

4.4.1 České Budějovice

V počátcích tohoto nového období organizace finanční správy měly České Budějovice 97 243 obyvatel. O 10 let později 97 339 a v roce 2010, už o něco méně, a to 94 865 obyvatel.

Finanční ředitelství (dále jen „FŘ“)

FŘ byla zřizována ve všech krajských městech, tudíž i v Českých Budějovicích. Zprvu setrvalo v horních patrech budovy bývalého Krajského výboru KSČ v Mánesově ulici č. 3, kam se rok předtím, v roce 1990, přestěhovala OFS a KFS. V roce 1992 se přestěhovalo do Prokišovy ulice č. 5 a později v roce 2004 znovu zpět do Mánesovy ulice č. 3, kde sídlí dodnes v prvním patře. (foto viz. příloha č. 5)

Územní působnost

Jeho územní obvod je tvořen územními obvody finančních úřadů v:

Českých Budějovicích, Trhových Svinech, Týně nad Vltavou, Českém Krumlově, Kaplici, Jindřichově Hradci, Dačicích, Třeboni, Písku, Milevsku, Prachaticích, Vimperku, Strakonících, Blatné, Vodňanech, Táboře a v Soběslavi.

Původně byl rovněž tvořen finančními úřady v Pelhřimově, Kamenici nad Lipou, Humpolci a Pacově, které přešly po vytvoření kraje Vysočina do působnosti Finančního ředitelství v Brně.

Organizační uspořádání

Na Finančním ředitelství v Českých Budějovicích je současný systemisovaný stav⁶ pracovníků 97. Od roku 1991 do roku 2004 byl ředitelem Ing. Jan Novotný, od roku 2005 pak Ing. Pavel Fantyš.

Útvary FRŘ v Českých Budějovicích a počet systemisovaných míst v letošním roce:

- sekretariát (6),
- odbor daní a dotací (který se dále člení na oddělení daně z příjmů fyzických osob, daně z příjmů právnických osob, oddělení nepřímých daní, majetkových daní a ostatních agend, oddělení metodiky správy daní, oddělení dotací a oddělení analyticko-vyhledávací) (41),
- oddělení automatizace a informatiky (15),
- oddělení finanční kontroly (8),
- oddělení cenové kontroly (5),
- oddělení vnitřní správy (13),
- oddělení personální (7).

---

⁶ Systemisovaný stav pracovníků se může od skutečného počtu pracovníků nepatrně lišit. Skutečný počet může být nižší, nikoliv však vyšší.

Některá oddělení jsou dále členěna na referáty.

Dálšími dvěma osobami mimo oddělení jsou ředitel a zástupce ředitele.

Finanční úřad

Finanční úřad v Českých Budějovicích sídlil zpočátku stejně jako FŘ v Mánesově ulici a v roce 1994, byl přesunut do budovy bývalého Stavoprojektu u zimního stadionu, ulice F. A. Gerstnera č. 1/5 a sídlí zde dodnes. (foto viz. příloha č. 5)

Územní působnost

Finanční úřad v Českých Budějovicích vykonává působnost pro 78 obcí uvedených v příloze č. 4.

Organizační uspořádání

Finanční úřad v Českých Budějovicích měl v roce 2010 253 pracovníků a v současnosti jich má 241. Systemisovaný počet pracovníků je nyní 250. Řadí se proto do skupiny „velkých“ finančních úřadů. Ředitelem byl od vzniku FÚ až do roku 2009 JUDr. Jaroslav Novák. Nyní je jím Ing. Miloslav Vágner.

Oddělení a skutečné počty pracovníků v tomto roce jsou následující:

- registrační a evidence daní (18 – z toho 5 žen),
- kontrolní (49 – z toho 40 žen),
- vyměřovací (63 – z toho 61 žen),
- vymáhací (21 – z toho 14 žen),
- majetkových daní a ostatních agend (31 – z toho 29 žen),
- specializované kontroly⁷ (6 – z toho 2 ženy),

---

⁷ Oddělení specializované kontroly má v kompetenci dělat, na základě dožádání, kontroly i pro ostatní finanční úřady.

- dotací (29 – z toho 22 žen),
- státního dozoru (9 – z toho 3 ženy),
- sekretariát a vnitřní správa (12 žen).

Některá oddělení jsou dále členěna do referátů.

Mimo tato oddělení zde působí ředitel, jeho právník (žena) a zástupce ředitele (žena).

Celkem zde tedy pracuje 190 žen, z nichž ve vedoucích pozicích jich pracuje 29. Počet vedoucích pozic je 37.

4.4.2 Trhové Sviny

V Trhových Svinech byl od roku 1991 zřízen další finanční úřad v rámci Českobudějovického okresu. V tomto roce zde mělo bydliště 4 632 osob, v roce 2001 o 12 osob méně a ze statistik roku 2010 vyplývá, že jejich počet vzrostl na 4 948 osob. Finanční úřad po celou dobu sídlí v ulici Budovatelská 1009. (foto viz. příloha č. 5)

Územní působnost

Územní působnost vykonává tento úřad pro 16 obcí uvedených v příloze č. 4.

Organizační uspořádání

Na FÚ v Trhových Svinech v roce 1992 pracovalo celkem 12 pracovníků a zprvu nebyl členěn na žádná oddělení. Prvním ředitelem byl do roku 2008 Ing. Jan Tomeš, nyní na tomto postu působí Mgr. Pavlína Dvořáková. Později byla vytvořena následující oddělení a organizační struktura zůstala nezměněná dodnes.

Oddělení a systemisované počty pracovníků v roce 2011:

- sekretariát a vnitřní správa (1)
- oddělení majetkových daní a ostatních agend (6)
- oddělení kontrolní (5)
- oddělení daňové správy (11)

Celkový systemisovaný počet je 23 pracovníků plus 1 ředitel. V současné době skutečný stav pracovníků odpovídá systemizovanému počtu.

4.4.3 Týn nad Vltavou

Toto město má více obyvatel než předešlé Trhové Sviny. V roce 1991 zde bylo evidováno 6 831 obyvatel, v roce 2001 celkem 8 134 obyvatel a poslední dostupné informace z roku 2010 ukazují mírný vzestup na 8 424 obyvatel.

Finanční úřad v Týně nad Vltavou je zatím posledním finančním úřadem zřízeném v rámci současného Českobudějovicka a nachází se v ulici Nádražní č. 235. (foto viz. příloha č. 5)

Územní působnost

Jeho územní působnost zahrnuje těchto 12 obcí uvedených v příloze č. 4.

Organizační uspořádání

Organizační uspořádání a počet systemisovaných míst v roce 2011 je 19, a tvoří je ředitel (1), sekretariát a vnitřní správa (1) a tato oddělení:

- daňové správy (9)
- referát majetkových daní (3)
- oddělení kontrolní (5)

Od doby zřízení územních finančních orgánů až do konce ledna 2008 zde jako ředitelka, působila Ing. Marie Benešová, poté Ing. Martina Sedláková a od roku 2011 Ing. Monika Líkařová.

Celní správa

V roce 1992 byla opět celní správa převedena pod Ministerstvo financí a v roce 1993 bylo zřízeno Generální ředitelství cel. Jemu jsou, stejně jako v daňové správě, podřízena celní ředitelství a celní úřady, které jsou současně podřízeny i příslušným celním ředitelstvím.

Do roku 1991 zůstalo uspořádání celní správy na Českobudějovicku téměř stejné jako během předešlých let. V roce 1991 byla pouze zřízena další odbočka v místě současného sídla ČSAD. Celní úřad sídlil do roku 1993 v Kasárenské ulici č. 6, poté v ulici Vrbenská 2047/8, kde sídlí dodnes. Celní ředitelství má od roku 1995 sídlo v budově dřívějšího celního úřadu.

4.4.4 Změny do budoucna

Organizace finanční správy je od zmiňovaného roku 1990 zatím stále stejná. Avšak v současnosti navrhuje Ministerstvo financí nový zákon o Finanční správě České republiky, který by měl vstoupit v platnost od 1. ledna 2012.

Místo současných osmi finančních ředitelství by mělo vzniknout 14 finančních úřadů, které by sídlily ve všech krajských městech. Jako patnáctý finanční úřad má být zřízen Specializovaný finanční úřad se sídlem v Praze, který by vykonával správu příjmů u velkých daňových subjektů s obratem nad 2 mld. Kč a dále u specifických daňových subjektů (bank, pojišťoven, atd.). Stávajících 199 finančních úřadů se stane, dle tohoto návrhu, jejich územními pracovišti, kterým budou zachovány jejich základní kompetence při výběru daní.

Generální finanční ředitelství zůstane nezměněné. Dále má být zřízeno Odvolací finanční ředitelství jako jeho podřízená jednotka do jehož působnosti by spadalo vyřizování opravných prostředků proti rozhodnutím finančních úřadů.

Tyto změny by poté měly být završeny vznikem jednotného inkasního místa v roce 2013. To znamená, že by územní finanční orgány (finanční úřady) spravovaly spolu s daněmi i pojistné na všeobecné zdravotní pojištění a pojistné na sociální zabezpečení.

Celní správa má být organizována obdobně. To znamená, že má být zřízeno 14 celních úřadů s územními pracovišti.

5 ZÁVĚR

Finanční správa a celá její organizace prošla během let od vzniku samostatné Československé republiky četnými změnami. Nejzásadnější změny, které se v její historii od roku 1918 udály, byly ovlivněny především politickými událostmi. Těmi nejdůležitějšími byl vznik Československa v roce 1918, komunistický převrat v roce 1948 a listopadové události v roce 1989.

První pomyslná etapa organizace finanční správy je tedy datována v rozmezí let 1918 – 1948, kdy Československo převzalo daňovou soustavu bývalého Rakouska-Uherska. Tehdy existovaly orgány daňové správy, jenž byly zřízeny zvlášť pro správu daní přímých a zvlášť pro daně nepřímé, přičemž nejvyšším orgánem finanční správy bylo Ministerstvo financí. Mezi těmito léty samozřejmě došlo k několika změnám v souvislosti se zrušením některých menších úřadů finanční správy v roce 1922 a také po osvobození v roce 1945, kdy nebyly obnoveny některé převážně pohraniční berní úřady, avšak v její organizaci byly zachovány stále stejné principy.

Dnešní hranice Českobudějovického okresu byly tvořeny několika tehdejšími malými okresy, které setrvaly do poloviny roku 1960. Až poté vznikl jejich sloučením okres České Budějovice jaký známe dodnes. V roce 1937 zde bylo celkem 21 úřadů finanční správy, v nichž pracovalo v úhrnu 240 pracovníků. Pouze 17 z nich bylo žen, které pracovaly výhradně v pomocných službách a 21 pracovníků mělo vysokoškolské vzdělání. Největší koncentrace finančních úřadů byla v Českých Budějovicích. Ve městě, kde žilo přibližně 59 000 obyvatel bylo zaměstnáno ve finanční správě celkem 168 pracovníků, z nichž 21 mělo vysokoškolské vzdělání. Z celkového počtu pracovníků bylo pouze 15 žen. Další úřady měly svá sídla ve městech a obcích Týn nad Vltavou, Nové Hrady, Trhové Sviny, Lišov, Šejby, Hojná Voda, Jedlice, Vyšné, a do roku 1921 i v Hluboké nad Vltavou.

Rok 1949 lze považovat za druhou etapu v oblasti vývoje finanční správy, neboť po komunistickém převratu byly od 1. ledna 1949 zrušeny všechny dosavadní úřady finanční správy a jejich činnosti byly převedeny na finanční referáty (později finanční odbory) okresních a krajských národních výborů a později z části až na místní národní výbory. V Českých Budějovicích sídlil jak Krajský národní výbor, tak Okresní národní výbor. Další okresní národní výbory byly také v Týně nad Vltavou a Trhových Svinech, avšak pouze do konce června roku 1960, neboť v té době byly okresy Týn nad Vltavou a Trhové Sviny zrušeny. Od 1. července 1967 vznikly v rámci národních výborů odbory státních financí a od roku 1970 samostatné okresní a krajské finanční správy, jež sídlily pouze v Českých Budějovicích.

Na Krajské finanční správě a Okresní finanční správě v Českých Budějovicích, a tedy i v celém českobudějovickém okrese, pracovalo po většinu času přibližně 50 zaměstnanců, což bylo v porovnání s rokem 1937 mnohonásobně méně, a přitom počet obyvatel Českých Budějovic vzrostl mezi léty 1930 – 1980 téměř o 30 000. To bylo zapříčiněno především znemožněním soukromého podnikání, a tudíž existencí pouze několika tisíc státních a komunálních podniků a družstev na území Československa. Totéž platí i v porovnání se současností, kdy je na území České republiky několik miliónů těchto subjektů.

Zatím posledním mezníkem v organizaci finanční správy se stal rok 1990, kdy byl vydán zákon 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech. Z bývalé Krajské a Okresní finanční správy vzniklo Finanční ředitelství a Finanční úřad v Českých Budějovicích. Další finanční úřady vznikly v Trhových Svinech a Týně nad Vltavou. V současnosti je na těchto finančních úřadech, včetně Finančního ředitelství celkem 390 systemisovaných pracovních míst. České Budějovice mají přibližně 95 000 obyvatel a dohromady 347 systemizovaných míst na Finančním ředitelství a Finančním úřadě. Na Finančním úřadě v současnosti skutečně pracuje 190 žen, z nichž na vedoucích pozicích je jich 29.

Porovnáme-li výše uvedené údaje s rokem 1937, vzrostl počet obyvatel Českých Budějovic o více než jednu třetinu, stejně jako počet pracovních míst na uvedených úřadech. Je však nutné vzít v úvahu skutečnost, že v roce 1937 zahrnoval obvod působnosti některých orgánů finanční správy v Českých Budějovicích mnohem méně obcí, a to z toho důvodu, že některé úřady byly zřizovány i v malých obcích. Nárůst počtu pracovníků je způsoben tím, že v Československu bylo během první republiky přibližně 7 000 společností, zatímco v současné době jich je téměř 400 000, a to jen na samotném území České republiky.

Další porovnatelná změna nastala v počtu žen zaměstnaných ve finanční správě, který vysoce převyšuje počet mužů na všech územních finančních orgánech v České republice. Na Finančním úřadě v Českých Budějovicích je jejich počet nejvíce viditelný, stejně jako počet žen ve vedoucích funkcích. Více mužů by však mohlo být alespoň např. v oddělení kontrolním a vymáhacím, neboť pro provádění kontrol a exekucí by jistě bylo mužské zastoupení vhodnější.

Naše společnost se neustále vyvíjí a přizpůsobuje se moderním trendům. S tím souvisí i pohled na postavení žen ve společnosti, neboť byly překonány dávné předsudky a ženy se ve vedoucích funkcích stávají stále uznávanějšími a mužům rovnými. Uvědomíme-li si navíc, jaký je v současné době poměr mezi ženami a muži studujícími střední školy ekonomického zaměření či ekonomické obory na vysokých školách, je rozdíl v počtu žen a mužů oproti dřívějším dobám pochopitelný.

Finanční správa spěje stále k větší centralizaci. Důkazem toho je, že od roku 2010 vešel v platnost nový organizační řád, ve kterém se nepatrně změnily kompetence jednotlivých finančních úřadů.

V hranicích současného Českobudějovického okresu, konkrétně v Českých Budějovicích sídlí Finanční ředitelství a Finanční úřad, jenž patří, na základě počtu pracovníků, do skupiny tzv. „velkých“ finančních úřadů. Další výše uvedené finanční

úřady sídlící na Českobudějovicku jsou podle počtu svých zaměstnanců považovány za „malé“ finanční úřady. Otázkou zůstává, zda je vůbec nutné, aby tyto „malé“ úřady existovaly v dnešní společnosti, ve které stále více nad osobním kontaktem převažuje kontakt prostřednictvím informačních technologií a daňová přiznání lze podávat v elektronické podobě a případné dotazy mohou být zodpovězeny prostřednictvím telefonu či e-mailem. Dle mého názoru je současné uspořádání finanční správy vyhovující, ale dovoluji si tvrdit, že by stačovalo, aby byly finanční úřady zřízeny pouze v krajských a okresních městech. Tudíž nepovažuji, v rámci Českobudějovicka, existenci finančních úřadů v Týně nad Vltavou a Trhových Svinech jako bezprostředně nutnou.

Budoucnost však zřejmě bude poněkud jiná. Ministerstvo financí podalo návrh zákona o Finanční správě České republiky, jenž by měl vejít v platnost počátkem roku 2012. Finanční ředitelství by měla být zrušena a místo nich by mělo vzniknout 14 finančních úřadů v krajských městech a Specializovaný finanční úřad se sídlem v Praze. Ostatní finanční úřady se mají stát jejich územními pracovišti. Dále by mělo být zřízeno Odvolací finanční ředitelství. Od roku 2013 by mělo být vytvořeno jednotné inkasní místo pro společnou správu daní s pojistným na všeobecné zdravotní pojištění a pojistným na sociální zabezpečení. Obdobně, tj. 14 celních úřadů s územními pracovišti, má být organizována i celní správa.

V současné době nezbyvá nic jiného než pouze odhadovat, kam bude vývoj finanční správy v České republice směřovat a věřit, že její další změny budou vyhovovat vysokým požadavkům moderní a rozvinuté společnosti.

6 SUMMARY

Finance is an important part of our everyday life although some of us do not admit it. Its main purpose is to raise funds as a way of material support for the additional financing needs. In order to collect and allocate these funds, the existence of financial institutions which will manage these funds is necessary.

This dissertation deals with the history of financial management in the current borders of the region of České Budějovice from 1918 to the present day. The purpose of this dissertation is to find and analyse the current organization of tax administration.

The dissertation is focused only to the sphere of tax and customs administration because of the topic breadth.

All parts this work are always divided into three subchapters which are related to political events in the history.

The first theoretical part provides the general view of the organization of the financial management in the Czech lands since the establishment of the independent Czechoslovakia. The practical part begins with a brief the history of the region of České Budějovice and then the attention is paid to the individual financial administrative authorities in the municipalities of the region of České Budějovice. At the end of the practical part some changes planned for the future are described.

In the final part of the dissertation the results of my research are summarized, some changes in numbers of employees in the past and at present are compared and there is also consideration why these changes occurred. In this part there are some suggestions how the financial management should be organized in our country.

In my opinion, the financial management in our country is quite well organized at present. But The only change I would recommend is that the financial authorities should exist only in regional and district towns. I think these institutions in Týn nad Vltavou and Trhové Sviny are not necessary. But according to the latest facts, the future will be different.

7 POUŽITÁ LITERATURA

- [1] MRKÝVKA, P. a kol.. *Finanční právo a finanční správa*. 1. díl. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004. ISBN 80-210-3578-1.
- [2] Internetové stránky České právo – studium. *Finanční správa* [online] [cit. 2011-07-12]. Dostupné z WWW: <<http://pravo-cz.studentske.cz/2009/05/23-financni-sprava.html>>
- [3] Zákon č. 153/1990 Sb., o územních finančních orgánech, ve znění pozdějších předpisů.
- [4] GRUŇ, L. *Finanční právo a jeho instituty*. 2. vyd. Praha: Linde, 2006. s. 323. ISBN 80-7201-620-2.
- [5] BONĚK, V., BĚHOUNEK, P., BENDA, V., HOLMES, A. *Lexikon: Daňové pojmy*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2001. s. 626. ISBN 80-7208-265-5.
- [6] VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L., *Daňový systém ČR 2008 aneb učebnice daňového práva*. Praha: 1. VOX, 2008. ISBN 978-80-86324-72-2.
- [7] Internetové stránky Celní správy České republiky. *Celní správa*. [online] [cit. 2011-07-25] Dostupné z WWW: <<http://www.celnisprava.cz/cz/Stranky/default.aspx>>
- [8] Zákon č. 185/2004 Sb., o celní správě České republiky.

- [9] BONĚK, V., KREJČÍ, J., KROUPA, J., PAVEL, J. *Historie ministerstva financí: 1918 - 2004*. [online], 2005 [cit. 2010-11-16]. Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ministerstvo_financi_54656.htm?year=2005>
- [10] *Slovník veřejného práva československého: svazek I. Reprint původního vydání*. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. s. 871. ISBN 80-902752-5-7.
- [11] VLK, M., BŘEČKA, V. Berní úřad České Budějovice: 1859 – 1949 (1950). České Budějovice: Státní okresní archiv, 1963.
- [12] Ročenka Československé republiky 1923. České Budějovice: Státní okresní archiv.
- [13] STARÝ, M. a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2009. s. 207. ISBN 978-80-87109-15-1.
- [14] MENC, J. *Vývoj finanční správy po roce 1848*. 2005/2006. 31 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/5609/pravf_b/Vyvoj_financni_spravy_po_r.1848.txt>
- [15] BONĚK, V. K historii daňových reforem v českých zemích. *Daně a finance: odborný časopis pro daňové právo a praxi*. 11, 2007.
- [16] BRODESSER, S. a kol.. *Celnictví v Československu: minulost a přítomnost*. Praha: Naše vojsko, 1982, s. 360.
- [17] KOCOUREK, L. *Správa v českých zemích a v Československu v letech 1848 – 2005: historický přehled*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. s. 106. ISBN 978-80-86754-75-8.

- [18] Dekret prezidenta republiky ze dne 23. června 1945 o sjednocení celního práva na území republiky Československé.
- [19] Zákon č. 275/1948 Sb. z. a n., kterým se přenáší působnost finanční stráže v celním pohraničním pásmu na Sbor národní bezpečnosti.
- [20] BONĚK, V. *Historie daňové správy v českých zemích ve 20. století*. Daně. 1993, č. 2, s. 6-10.
- [21] Zákon č. 281/1948 Sb. z. a n., o výkonu finanční správy národními výbory.
- [22] CHOCHOLOUŠEK, A. a kol. *Řízení ve věcech daní, poplatků a odvodů*. Praha: Panorama, 1983. s. 288.
- [23] Internetové stránky České daňové správy. *Územní finanční orgány*. [online] [cit. 2011-07-14] Dostupné z WWW: <http://cds2005.mfcr.cz/cesdansprava/FR_info.html>
- [24] Ministerstvo financí České republiky. *Institucionální reforma*. [online] [cit. 2011-07-25] Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_38898.html?year=2008>
- [25] Český statistický úřad. *Charakteristika okresu České Budějovice*. [online] [cit. 2011-07-31] Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_cb>
- [26] RŮŽIČKOVÁ, J., ŠKRABAL, J., BARCAL, V. *Historický lexikon obcí České republiky: 1869 – 2005*. I. díl. Praha: Český statistický úřad, 2006. s. 758. ISBN 80-250-1310-3.

- [27] *Seznam zaměstnanců finanční správy v zemi České: Podle stavu ze dne 1. května 1937.* Praha: Tiskárna zemského finančního ředitelství v Praze, 1937. s. 493.
- [28] Ministerstvo financí České republiky. *Seznam obcí v územní působnosti finančních úřadů spadajících pod Finanční ředitelství v Českých Budějovicích – platný od 1. ledna 2006.* [online] [cit. 2011-08-15] Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/dc2_danova_sprava_22305.html>
- [29] Český statistický úřad. *Počet obyvatel v obcích k 1. lednu 2010.* [online], 2010 [cit. 2011-08-17] Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/publ/1301-10->>>
- [30] Statnisprava.cz. *Okres České Budějovice.* [online] [cit. 2011-08-17] Dostupné z WWW: <<http://www.statnisprava.cz/rstsp/ciselniky.nsf/i/CZ0311>>

8 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Územní působnost finančního ředitelství

str. 38

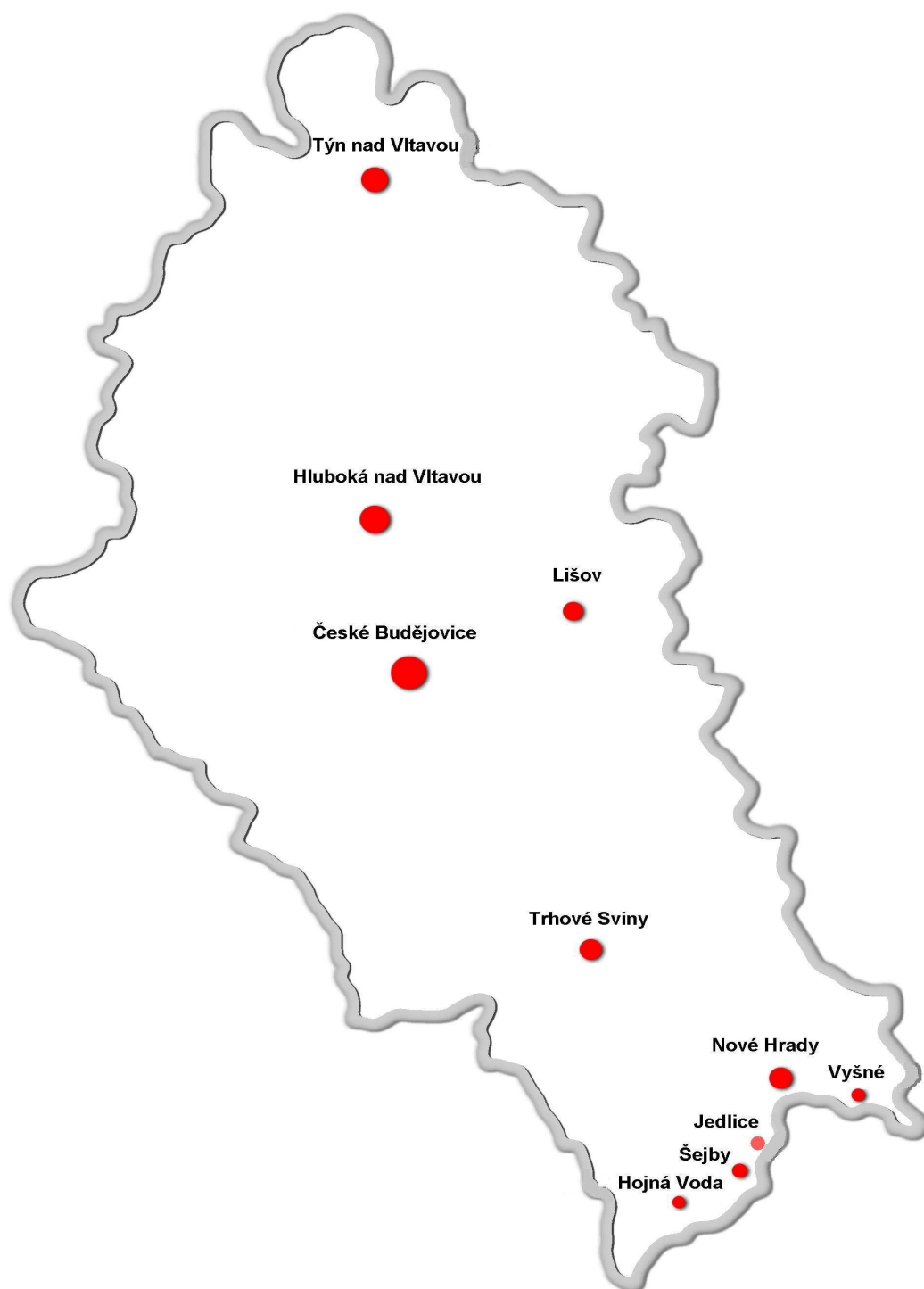

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha 1: Mapa současného okresu České Budějovice s vyznačenými sídly daňových a celních úřadů od roku 1918 do současnosti.
- Příloha 2: Výpis měst a obcí ležících v současných hranicích okresu České Budějovice.
- Příloha 3: Přehled systemizovaného stavu orgánů finanční správy platný k 1. květnu 1937.
- Příloha 4: Seznam měst a obcí, pro které vykonává územní působnost Finanční úřad v Českých Budějovicích, Finanční úřad v Trhových Svinech a Finanční úřad v Týně nad Vltavou.
- Příloha 5: Fotografie budov vybraných finančních úřadů.

Příloha 1

Příloha 2

Města a obce v současném okrese České Budějovice

Adamov, Bečice, Borek, Borovany, Borovnice, Boršov nad Vltavou, Bošilec, Branišov, Břehov, Čakov, Čejkovice, Čenkov u Bechyně, České Budějovice, Čížkrajce, Dasný, Dívčice, Dobrá Voda u Českých Budějovic, Dobšice, Dolní Bukovsko, Doubravice, Doudleby, Drahotěšice, Dražíč, Dříteň, Dubičné, Dubné, Dynín, Habří, Hartmanice, Heřmaň, Hlavatce, Hlincová Hora, Hluboká nad Vltavou, Homole, Horní Kněžeklady, Horní Stropnice, Hosín, Hosty, Hradce, Hranice, Hrdějovice, Hůry, Hvozdec, Chotýčany, Chrástky, Jankov, Jílovice, Jívno, Kamenná, Kamenný Újezd, Komařice, Kvítkovice, Ledenice, Libín, Libníč, Lipí, Lišov, Litvínovice, Ločenice, Mazelov, Mladošovice, Modrá Hůrka, Mokrý Lom, Mydlovary, Nákří, Ledabyle, Neplachov, Nová Ves, Nové Hrady, Olejnice, Olešník, Ostrolovský Újezd, Petříkov, Pištín, Planá, Plav, Radošovice, Roudné, Rudolfov, Římov, Sedlec, Slavče, Srubec, Staré Hodějovice, Strážkovice, Strýčice, Střížov, Svatý Jan nad Malší, Ševětín, Štěpánovice, Temelín, Trhové Sviny, Týn nad Vltavou, Úsilné, Včelná, Vidov, Vitín, Vlkov, Vrábče, Vráto, Všemyslice, Záboří, Zahájí, Závraty, Zliv, Zvíkov, Žabovřesky, Žár, Žimutice.

Příloha 3

Přehled systemi-										sovaného stavu.									
Služební kategorie	Počet systemisovaných v platových									služebních míst stupnicích					Pomocní zřízení	Úhrn			
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	I.	II.	III.									
I. Úřednické kategorie																			
<i>Služební třída I b:</i>																			
Úředníci právní služby	3	president a vice-presidenti zemské finanční správy	17	vládní radové	105	vrchní finanční radové	175	finanční radové	204	vrchní finanční komisaři	377	finanční komisaři	—	—					881
Úředníci technické služby	—	—	—	—	9	vrchní techničtí radové	25	techničtí radové	52	vrchní techničtí komisaři	49	techničtí komisaři	—	—					135
<i>Služební třída I c:</i>																			
Úředníci měřické služby																			
a) pro delimitaci státních hranic	—	—	—	—	1	vrchní měřičtí radové	1	měřičtí radové	3	vrchní měřičtí komisaři	3	měřičtí komisaři	—	—					8
b) pro pozemkový katastr	—	—	—	—	6	vrchní měřičtí radové	37	měřičtí radové	65	vrchní měřičtí komisaři	112	měřičtí komisaři	—	—					220
<i>Služební třída II:</i>																			
Úředníci účetní služby	—	—	—	—	2	vrchní účetní ředitelé	19	účetní ředitelé	53	vrchní účetní tajemníci	132	účetní tajemníci	201	účetní adjunkti					407
Úředníci pokladní služby	—	—	—	—	1	vrchní pokladní ředitel	2	pokladní ředitelé	2	vrchní pokladní tajemníci	4	pokladní tajemníci	2	po-kladní adjunkti					11
Úředníci berní služby	—	—	—	—	7	vrchní berní ředitelé	77	berní ředitelé	409	vrchní berní tajemníci	703	berní tajemníci	1188	berní adjunkti					2384
Úředníci celní služby	—	—	—	—	3	vrchní celní ředitelé	23	celní ředitelé	93	vrchní celní tajemníci	196	celní tajemníci	257	celní adjunkti					572
<i>Služební třída III:</i>																			
Úředníci důchodkové kontrolní služby	—	—	—	—	—	—	3	vrchní důchod-koví kontroloři	67	důchod-koví kontroloři	351	důchod-koví revidenti	612	důchod-koví asistenti					1033
Úředníci pomocné technické služby	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	revidenti pomocné technické služby	54	asistenti pomocné technické služby					60
Převod	3		17		134		362		948		1923		2314						5711

Přehled systemi-

Služební kategorie	Počet systemisovaných v platových				
	1.	2.	3.	4.	5.
	Převod	3	17	134	362
<i>Služební třída IV:</i>					
Úředníci kancelářské služby:					
a) pro měřickou službu					3
b) pro vlastní službu kancelářskou				2	17
Úředníci strážní služby				2	15
<i>II. Zaměstnanci v pomocné kancelářské službě:</i>					
a) pro měřickou službu					
b) pro vlastní službu kancelářskou					
<i>III. Zřízené kategorie:</i>					
Sbor mužstva finanční stráže					
Berní vykonavatelé					
Kancelářští zřizenci					
Odborní zřizenci					
Úhrn	3	17	134	366	983

sovaného stavu.

1933	služebních míst stupnicích					Pomocní zřizenci	Úhrn			
	6.	7.	I.	II.	III.					
	2314						5711			
18	vrchní kancelář. oficiálové	35	kancelářští oficiálové				56			
82		242					343			
83	inspektoři finanční stráže I. třídy	210	inspektoři finanční stráže II. třídy				310			
			44	vrchní kancelářští oficianti	60	kancelářští oficianti	98	kancelářští pomocníci	202	
			420		630		611		1661	
			546	vrchní respicienti finanční stráže	1532	respicienti finanční stráže			56	2134
			53	berní vykonavatelé I. třídy	138	berní vykonavatelé I. třídy	86	berní vykonavatelé III. třídy	119	396
			4	podúředníci	104	podúředníci	331	zřizenci	134	573
					1	podúředník				1
2116	2801	1067	2465	1126	309	11387				

Příloha 4

Seznam měst a obcí, pro které vykonává územní působnost Finanční úřad v Českých Budějovicích

Adamov, Borek, Borovnice, Boršov nad Vltavou, Bošilec, Branišov, Břehov, Čakov, Čejkovice, České Budějovice, Dasný, Dívčice, Dobrá Voda u Českých Budějovic, Doubravice, Doudleby, Drahotěšice, Dříteň, Dubičné, Dubné, Dynín, Habří, Heřmaň, Hlavatce, Hlincová Hora, Hluboká nad Vltavou, Homole, Hosín, Hradce, Hrdějovice, Hůry, Hvozdec, Chotýčany, Jankov, Jivno, Kamenný Újezd, Komařice, Kvítkovice, Ledenice, Libín, Libníč, Lipí, Lišov, Litvínovice, Mazelov, Mokry Lom, Mydlovary, Nákří, Nedabyle, Neplachov, Nová Ves, Olešník, Pištín, Planá, Radošovice, Roudné, Rudolfov, Římov, Sedlec, Srubec, Staré Hodějovice, Strážkovice, Strýčice, Střížov, Ševětín, Štěpánovice, Úsilné, Včelná, Vidov, Vitín, Vlkov, Vrábče, Vráto, Záboří, Zahájí, Závraty, Zliv, Zvíkov, Žabovřesky.

Seznam měst a obcí, pro které vykonává územní působnost Finanční úřad v Trhových Svinech

Borovany, Čížkrajice, Horní Stropnice, Hranice, Jílovice, Kamenná, Ločenice, Mladošovice, Nové Hrady, Olešnice, Ostrolovský Újezd, Petříkov, Slavče, Svatý Jan nad Malší, Trhové Sviny, Žár.

Seznam měst a obcí, pro které vykonává územní působnost Finanční úřad v Týně nad Vltavou

Bečice, Dobšice, Dolní Bukovsko, Hartmanice, Horní Kněžeklady, Hosty, Chrást'any, Modrá Hůrka, Temelín, Týn nad Vltavou, Všemyslice, Žimutice.

Příloha 5

**Budova bývalého Okresního finančního ředitelství v Českých Budějovicích.
Česká ulice č. 66**

**Trestní oddělení Berní správy v Českých Budějovicích.
Krajinská č. 44:**

**Budova bývalé Krajské finanční správy v Českých Budějovicích.
Krajinská č. 42:**

**Revizní oddělení Krajské finanční správy v Českých Budějovicích.
Krajinská č. 42:**

**Budova bývalé Okresní finanční správy v Českých Budějovicích.
Piaristické nám. č. 1:**

**Budova Finančního ředitelství v Českých Budějovicích.
Mánesova ulice č. 3a:**

**Budova Finančního úřadu v Českých Budějovicích.
F. A. Gerstnera č. 1/5:**

**Budova Finančního úřadu v Trhových Svinech.
Budovatelská č. 1009:**

**Budova Finančního úřadu v Týně nad Vltavou.
Nádražní č. 235:**

